साधनमाला ।

SĀDHANAMĀLĀ

Vol. I.

EDITED BY

BENOYTOSH BHATTACHARYYA, M.A.
Life Member, Asiatic Society of Bengal.

Central Library,
Baroda.

1925.

Published by Newton Mohun Dutt, Curator of State Libraries, for the Government of H.H. the Maharaja Gaekwad of Baroda.

Printed at the Baptist Mission Press,
41, Lower Circular Road, Calcutta.

Price, Rs. 5.

PREFACE.

HIS HIGHNESS MAHARAJA DR. SIR SAYAJI RAO GAEKWAD. G.C.S.I., G.C.I.E., LL.D., in the course of his memorable Address delivered before the Convocation of the Benares Hindu University on the 19th January. 1924, dwelt at length on the necessity of breadth of vision in the field of Indian scholarship, and warned all scholars "*to avoid that most terrible of errors, the narrowness of thought, which at the end stifles thought and individuality.*" His Highness's words were not mere words of empty council: he was laying down a principle which he had consistently followed throughout his life. In the matter of scholarship His Highness's breadth of vision induced him to institute a thorough examination of the Jain Bhandars of Jaisalmer and Pattan. This search again led to the discovery of two unique and priceless Buddhist MSS which were long supposed to have been lost to the world in their original Sanskrit. His Highness, in course of the same address, also announced the discovery of these two MSS. The first is the *Nyāyapraveśa* of Diṅnāga, who is reputed to be the first systemiser of Indian Logic, and the second is the *Tattvasaṃgraha* of Śāntarakṣita with the *Pañjikā* of Kamalaśīla. Both these scholars will ever be remembered in Indian history for having introduced Buddhism and Buddhistic culture into Tibet. Great is the achievement consequent on the breadth of vision, which once on the part of the ancient Jainas, led to the preservation of these unique works in their Bhandars, and again on the part of His Highness, led to the discovery and publication of these works. Furthermore, actuated by his characteristic love of ancient Indian culture, His Highness graciously promised his powerful support

to the cause of Buddhist and Jain studies in his State. An ardent lover and keen student of comparative religion he realised the lack of published materials for further researches in Buddhism and Jainism.

In pursuance of His Highness's wishes in the matter of Buddhistic studies several new Buddhist works have been undertaken for publication in the *Gaekwad's Oriental Series*, besides the *Nyāyapraveśa* and the *Tattvasaṃgraha* already referred to. The most important among them are the *Sādhanamālā*, *Advayavajrasaṃgraha*, *Jñānasiddhi* of Indrabhuti, *Prajñopāyaviniścayasiddhi* of Anaṅgavajra and the *Tarkabhāṣā* of Mokṣākaragupta.

The *Sādhanamālā* being somewhat voluminous, it is proposed to issue it in two volumes, the first of which is now presented to the Sanskritists. This book belongs to a little known branch of Northern Buddhism called the Vajrayāna. The importance of the work was rightly recognised by the authorities of the *Bibliotheca Buddhica Series* of St. Petersburg, who took up the work for publication over 11 years ago but had to abandon their activities during the great war and the subsequent Russian Revolution.

The introduction to the second volume of this work will give full details of the *Sādhanamālā* and of the Vajrayāna system of Buddhist philosophy with a history of the literature and notices of the important authors mainly. In this volume we will endeavour to explain a few salient features of the work which may enable our readers to follow the text with greater ease and satisfaction.

The *Sādhanamālā* is, as the title indicates, a collection of short works called Sādhanas or rituals for worshipping deities. It appears to be a heterogeneous collection of Sādhanas, composed by different authors, without any

definite plan, as can be seen from a glance at the synopsis of contents. The work begins with two Sādhanas for Trisamayarāja, who is to be identified with Amoghāsiddhi, one of the five Dhyāni Buddhas. They are followed by three Sādhanas of Vajrāsana Buddha who is generally confounded with Gautama Buddha, but who, as a matter of fact, is none other than the Dhyāni Buddha Akṣobhya himself. Only one Sādhana (No. 3) in a single MS gives the *Namaskāra* as:—

नमः शाक्यमुनये तथागताय,

but as his Vijamantra is "Hūṃ" the Vījamantra of Akṣobhya, and as the Sādhana No. 3 (p. 18, l. 17) describes Vajrāsana as Akṣobhya and also as he shows the Bhūmisparśa Mudrā or the Mudrā of Akṣobhya, it is clear that Vajrāsana and Akṣobhya must obviously be the same. Akṣobhya gets the epithet of Vajrāsana as his *Lāñcchanā* is the Vajra and as he sits in the *Vajraparyaṅka* attitude. The Sādhanas of Vajrāsana are succeeded by a number of Sādhanas devoted to the different varieties of Avalokiteśvara, the All-Compassionate Bodhisattva, who, according to Kāraṇḍavyūha, refused salvation, though fully entitled to it, until all creatures of the Universe were in possession of the Bodhi knowledge. Thirty-seven Sādhanas (6–43) are devoted to his various manifestations, namely, Ṣaḍakṣarī Lokeśvara, Lokanātha, Hālāhala, Vajradharma, Khasarpaṇa, Siṃhanāda, Padmanartteśvara, Harihariharivāhanodbhava, Trailokyavaśaṅkara, Nīlakaṇṭha, Māyājālakrama-Lokesvara Sugatisandarśana and Pretasantarpita. The Sādhanas of Avalokiteśvara are followed by 41 Sādhanas (44–84) devoted to the different forms of Mañjuśri, namely, Sthiracakra, Vādirāṭ, Mañjughoṣa, Arapacana, Vajrānaṅga, Dharmadhātuvāgīśvara, Vāk, Siddhaikavīra, Mahārājalīlā-Mañjuśri, Alimanmatha, Vajratīkṣṇa, Dharmaśaṅkhasamādhi-Mañjuśrī, Nāmasaṅgīti, and

वज्रपाशतथाङ्कुशस्फोटवरदक्षिणकाम् (p. 179), for instance, a particle तथा has been included in a long compound; in रक्तउत्पलवारिक्षौम् two vowels are kept in juxtaposition without being joined together by the rules of Sandhi. Sometimes unnecessary words are introduced in the line, for instance चक्रान्तपादौ पुच्छौ वसुनौलरूपौ (p. 70) in a śloka in the *Upajāti* metre; also, in दक्षिणे धूपतारां तु कृष्णां चन्द्रे तावारसम्भवाम् (p. 197) in an *Anuṣṭubh* śloka. Sometimes also an additional line is introduced in a śloka of four lines, for instance, प्रमाणमेतत् कथितं जिनेन on p. 70, l. 12.

It may not be out of place to mention here the method adopted in editing this most difficult work—one written in a very outlandish language. Here the arrangement of the Sādhanas as found in the A, C, N and Na has generally been followed. New Sādhanas not occurring in individual MSS have been inserted in the middle, and in their appropriate places. Regarding different readings, the one that approaches nearest to correct Sanskrit has generally been adopted. As regards Orthography slight changes have been made, while the correct Sanskrit spelling has in most cases been adopted, and care has been taken not to disturb the fantastic grammatical construction. In spelling words, the MSS do not generally agree; some give the correct Sanskrit form, while others show various degrees of incorrectness. In such cases, the nearest correct spelling in Sanskrit has been adopted in the text, the incorrect forms being given in the footnotes. The *Avagraha* (ऽ) marks are given very rarely in the MSS, so most of them have been added by the editor. At the end of the verses, in many instances *Anusvāra* (ं) is not changed into m (म्). Uniformity has been secured in this respect. Throughout the book, whenever there has been any suspicion as to the omission of letters or words, additional letters or words have been inserted in square

brackets [ ]. When, however, the reading given on the text has been found to be obviously incorrect, the correct form has been given on the body of the text, the incorrect form being enclosed within single brackets ( ): and whenever any editorial liberty has been taken with regard to the text, it has been so stated in the footnotes. Whenever again, passages or words could not be understood a query enclosed within single brackets (?) has been added thereafter. As regards the different readings, suggestions given in the footnotes will be found to be copious and exhaustive, and the readers will, it is hoped, extend their indulgence if some unnecessary readings are found therein. They are there for those ingenious readers who are ever ready to discover some hidden meaning in all obscure passages. The reading which seemed to be correct and most expressive has always been stated on the body of the text, while all others have been put down in the footnotes, and from these readings the readers will have ample opportunities to exercise their own imagination.

The present edition of the *Sādhanamālā* is based on eight different MSS which are enumerated below with a short description of each. The MSS, Na and Nb, being very corrupt, it was not found necessary to collate the text with these completely; neither could we get opportunities to so collate them. But minute attention has been paid to the rest.

1. A. It is a complete MS though full of spelling mistakes, omissions and repetitions. Spelling mistakes are ten per line on an average. It belongs to the Library of the Asiatic Society of Bengal and is described in the *Descriptive Catalogue of Sanskrit MSS in the Government collection*, vol. 1, under No. 74.

2. B. The original which is dated N.S. 285 (A.D. 1165) is now in the Cambridge University Library.

Being old it is in some degree correct, though omissions and errors are quite numerous. It has yielded several new Sādhanas which are pointed out in the footnotes in their respective places. It is incomplete in the beginning and in the middle and a few leaves are lost at the end also. This MS has been described under No. Add. 1686 on page 174 in the *Catalogue of the Buddhist Sanskrit MSS in the University Library, Cambridge*, by Bendall. An authenticated copy of this MS is preserved in the CENTRAL LIBRARY, BARODA.

3. C. It is a paper MS belonging also to the Cambridge University Library. It is a grossly incorrect copy made by Amṛtānanda the Residency Pandit in Nepal when Brian Hodgson was the Resident there. The date given in the post-colophon is N.S. 939 corresponding to A.D. 1819. It is described in *Bendall's Catalogue* under No. 1593 on page 132. In arrangement it is similar to A, N and Nb. A and C commit the same kind of mistakes and repetitions, and it appears therefore that the original in both these cases was the same.

4. N. This MS in palm-leaf is in an excellent state of preservation, though some leaves at the end have been blurred and erased by constant handling. It is by far the best MS of *Sādhanamālā* and is mostly correct. It is divided into two parts, the division being purely arbitrary, and is written in a character similar to that employed in the MS of *Pañcarakṣā* which is dated in Śaka 1211, corresponding to A.D. 1289, and is preserved in the Bengal Asiatic Society's Library. This MS of *Sādhanamālā* therefore appears to have been written sometime between A.D. 1275 and 1300. It is described in MM. Haraprasad Shastri's *Catalogue of palm-leaf and paper MSS belonging to the Durbar Library, Nepal*, vol. II. on page 83.

5. Ab. The original MS in palm-leaf is in the Library of the Asiatic Society of Bengal. An authenticated copy of this MS is also preserved in the CENTRAL LIBRARY, BARODA, and the present text has been collated therewith. The readings herein found are rather whimsical and disagree with other MSS in many respects. In arrangement also it is not regular, as can be seen from the description of the MS in the *Catalogue of Sanskrit MSS in the Government Collection* under No. 111 on page 178 ff. where a list of Sādhanas contained therein has been given. The writing of the MS is more akin to the triangular variety of Brāhmī, and the date of the writing may be placed somewhere in the beginning of the 12th century.

6. Ba. Two copies of this paper MS are in existence, one in the Library of the Asiatic Society of Bengal, and another, in the CENTRAL LIBRARY, BARODA. It is incomplete, the first and the last pages being written in a different and a much later hand. The writing of the MS appears to be about 300 years old. In arrangement it generally follows the MS. A, N and C with occasional omissions. For a description of the MS *see A Descriptive Catalogue of the Sanskrit MSS in the Government Collection*, vol. I, under No. 112 on page 180 ff. where a list of Sādhanas is also given. This MS, on the last leaf, gives the date as N.S. 224 corresponding to A.D. 1104, which seems to be the date of the original MS because, the writing is so late that it cannot warrant us in placing the present MS so early.

7. Na. It is a very defective paper MS written in a very modern hand and is full of errors and omissions. It is numbered 603 in the Library register of the Nepal Durbar Library and is dated in V.S. 1958. It begins with the Trisamayarāja Sādhana and ends with the Ṣoḍaśabhuja-Mahākāla Sādhana and contains about

150 Sādhanas in all. In arrangement it agrees with the MSS, A, C, and N. The MS. measures 12″ × 6″, contains 258 folia and its extent in Ślokas is 6,000. The present text has only been partially collated with this MS.[1]

8. Nb. It is also a very defective MS. and horribly incorrect, and is preserved in the Durbar Library, Nepal. It is a recent MS and has been described in MM. Haraprasad Shastri's *Catalogue of Selected Paper and Palm-leaf MSS belonging to the Durbar Library, Nepal*, vol. II, on page 200 where a list of Sādhanas also appears. The text hereinafter presented has only been partially collated with the MS. In arrangement it does not agree with any other MS of the work, and it contains at the end some portions of another work not to be found in any other MS.

These are the eight MSS which were consulted or used in this edition. There are some other MSS in existence, but we had no opportunity of consulting them. One is in Cambridge which is numbered in the library register as Add 1684 and belongs to the 13th century. The second is in the *Biliothèque Nationale*, Paris, and two others are in the possession of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society. Though we had not the opportunity of examining these MSS, yet it is hoped that the printed text will be found to be accurate and complete.

At this stage it is necessary to discuss the title and the extent of the *Sādhanamālā*. The MSS A, C, and Na distinctly state in the last colophon that the name of the work is *Sādhanamālā*. The MS. Ba has the letters सा. मा. on the margin of every page, and these appear to be nothing but an abbreviation of the word साधनमाला. N

[1] I am obliged to my friend, Prof. Sudhir Kumar Roy Chowdhuri, M.A., of Nepal, for supplying me with this information to replenish my memory.

is also called साधनमाला in the *Catalogue* though the last colophon is obliterated by constant handling. The palm-leaf MS Ab has no end and no last colophon, but the blank obverse side bears the title साधनसमुच्चय written in a very late hand. B has neither the end nor the last colophon, but it has been called साधनमाला in Bendall's *Catalogue*. Only in MS Nb we find the name साधनसमुच्चय in the colophon of every Sādhana, the numbers also being given in every case. A glance at the list of Sādhanas given on pp. 200-6 in the second volume of the *Catalogue of Paper and Palm-leaf MSS in the Durbar Library, Nepal*, will show that in arrangement the MS Nb follows none of the other MSS of the साधनमाला though the actual Sādhanas are found in others. It appears therefore that the same collection of Sādhanas is designated in some MSS as साधनसमुच्चय and in all others as साधनमाला. The sense of the two words being the same, and the majority of the MSS being entitled साधनमाला we have chosen this title. There are Tibetan translations of this work, and there also both the titles are found. the only difference being in the arrangement of the Sādhanas.

Now that the title of the MS has been discussed, we will proceed to discuss its beginning and the end. The MS A begins with the Trisamayarāja Sādhana (No. 1), B is incomplete in the beginning, C begins with the Vajrāsana Sādhana, (No. 3), N begins with the Trisamayarāja Sādhana (No. 1), Ba is incomplete in the beginning, while Na also begins with the Trisamayarāja Sādhana (No. 1): so, we can take it for granted that the Sādhanamālā commences with the Sādhana for Trisamayarāja which begins with:—नमस्त्रिसमयं वन्दे, etc. But we must leave the palm-leaf MS Ab and the paper MS Nb alone, as the first begins with the Vajravārāhi Sādhana, and as both have arrangements entirely of their own not

followed by any other MS of the साधनमाला or साधनसमुच्चय so far discovered.

To ascertain the end of this heterogenous collection of the Sādhanas is also no easy task. The MS A ends with the Sādhana of Ṣoḍaśabhuja-Mahākālasādhana, though even after the end it has long extracts from the *Mahākala Tantra* which is again followed by duplicates of some Sādhanas and the final colophon. N ends with the same Sādhana, so also C and Na. B is incomplete at the end, and so is Ba. The MSS Nb and Ab must be left out of account as these have their special arrangement of the Sādhanas, and in this respect both the MSS are independent. But as the majority of the MSS end with the Ṣoḍaśabhuja-Mahākālasādhana, that is taken to be the end of the book.

The Sādhanas, besides prescribing a regular procedure for the worshipping of deities. give description of numerous Mudrās, the names of many of which are altogether new, and were believed to have been forgotten. There are, moreover, a large number of Mantras and Dhāraṇīs, many of which are even now recited in Tibetan and Newari worship. On pp. 247, 249, 250, 251, appear several interesting Mantras for the prevention of snake bite, and for the extraction of poison from the body of the patient. In the Sādhanas of Jāṅgulī, it is written that her Mantra has extraordinary powers inasmuch as whoever hears it, but once, will not be bitten by a snake for seven years, and whoever keeps the Mantra in memory, is never bitten by a snake throughout life. Moreover, there appears a series of different kinds of application of some Mantras which, along with certain medicines and ingredients, are said to confer great benefits on the worshippers. The Sādhanas of Vajratārā (Nos. 93, 94, and 110) and of Mañjuśrī (No. 84) are instances in point.

The Mantras and Dhāraṇīs were employed generally for the good of mankind such as curing of diseases, saving of people from fierce and dangerous animals, prevention of diseases, and snake-bites, etc. These were equally employed for evil purposes, such as Vaśīkaraṇa, 'bewitching', Māraṇa, 'destruction of enemies' and Ucāṭana, 'destruction of dwelling houses,' and so forth. More about these afterwards.

Cordial and grateful thanks are due to our revered Dewan Saheb, HIS EXCELLENCY SIR MANUBHAI N. MEHTA, Kt., C.S.I., M.A., LL.B., for his keen and sympathetic interest in this work, for his munificent grant for its printing and for his sustained encouragement.

Hearty acknowledgments are also made to our assistant, the excellent Jain Pandit, Mr. Lalchand Bhagwandas Gandhi, who has rendered invaluable service by carefully revising the proofs, and by his numerous suggestions and emendations for improving the text. He is a deep and well-read scholar of the old school, and his extensive knowledge of Apabhraṃśa and grammar has proved to be of great helpfulness.

THE EDITOR.

विषयानुक्रमणिका ।

साधनमाला ।

1.

ॐ नमः सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वेभ्यः ।

श्रीमच्चिसमयं वन्दे सर्व्वसम्पत्सुखोदयम् ।
भवदुर्गतिखिन्नानां चिन्तारत्नमिवाद्भुतम् ॥
अस्त्येव साधनं सम्यक् पूर्व्वाचार्य्यैरिहोदितम् ।
किन्तु विस्तरभीरुणा संक्षिप्तमुपदिश्यते ॥

इह खलु श्रीचिसमयराजे महातन्त्रराजे महातन्त्रे[1] मन्त्रमण्डले रजोमण्डले[2] वा विधिवल्लब्धाधिकारो मन्त्री तदुक्तसमयसम्वरस्थः पूर्व्वसेवां चिकीर्षुः पर्व्वतारण्यादिषु गुहागृहारामलयनादिषु वा विविक्तविजनेषु मनोरमेषु वसन् आदौ तावदिमां मूलविद्यां बुद्धप्रतिमाया अग्रतो[3] मण्डलकं[4] पुष्पाभिकीर्णं कृत्वा प्रणम्य बोधिचित्तमुत्पाद्य सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वेभ्य आत्मानं निर्यात्य तत्प्रणामालम्बन[5]जापमभ्यसन्[6] सहस्रं जपेत् । ततः सर्व्वमन्त्राणां लक्षजापः[7] कृतो भवति । सर्व्वरक्षादिमन्त्राश्चास्य सिद्धा भवन्ति । तत्रेयं विद्या—

---

[1] A reads तन्त्रमण्डले ।
[2] रजोमण्डले dropped in all other MSS except N.
[3] A reads ०राग्तद० ।
[4] ANa मण्डलम् । [5] ANa ०लम्ब ।
[6] ०स्यन् in N. [7] ANa ०जापम् ।

नमः सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वानां अमला मलहारका अनन्ताः ससुताः सर्व्वजिना असीमनिष्ठा वरदा[1] मम देन्तु[2] अत्युदारं वरमग्र्यं मम सर्व्वदा अनन्तम्। तच्च इमे वज्रपदाः। अरर असम सम[3] समन्तानन्त धर्म्मे ते खण खण महावीराचले मम मम असह्यमहाबले कण कण महावराग्निके हह हह[4] वज्रवज्राह्वये धर धर हुँ हुँ मण्डलं ममबला[5]ग्रविक्रमे कुरु कुरु तुरु तुरु सर्व्वथा सर्व्वं हि ज्वल ज्वल अग्रे अग्निणि हुँ फट्[6] स्वाहा।

ततः सर्व्वकर्म्मावरणक्षयार्थं सर्व्वतथागतहृदयं शताक्षरं तेनैव विधिना अष्टसहस्रं जपेत्। सद्धर्म्मदूषणानन्तर्य्यादिकं कर्म्मावरणं प्रहीयते। इदं च तत्—

नमस्त्रैयध्विकानां तथागतानां सर्व्वत्राप्रतिहतावाप्ति-धर्म्मतावलीनां ॐ[7] असम सम समन्ततोऽनन्ततावाप्ति-शासनि हर हर स्मर स्मरण विगतराग बुद्धधर्म्मे ते सर सर समबला हस हस जय जय[8] गगनमहावर[9]लक्षणे[10] ज्वल ज्वलनसागरे स्वाहा।

ततः स्वपराभ्युदयसाधनाङ्गमेवं पूर्व्वसेवाविधिमनु-तिष्ठेत्। तत्रादौ प्रातरेवोत्थाय सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वान् स्वामिनो[11] अध्यासयेत्। एवं प्रणमेत्—

लोकधातुष्वनन्तेषु यावन्तः ससुता जिनाः।
कायेन मनसा वाचा तान् सर्व्वान् प्रणमाम्यहम्॥

[1] ANa ०वर।
[2] *sic.* correct form is ददतु
[3] ANa असमसमन्ता०।
[4] ANa ऊऊ ऊऊ।
[5] ANa ०वराग्र०।
[6] ANa फट् फट्।
[7] ANa ओं।
[8] ANa जयं जयं।
[9] ANa महाबल।
[10] ANa रम्भणे।
[11] *sic.* ANa ०नाध्या०।

ततो बोधिचित्तमुत्पादयेत्—

उत्पादयामि सम्बोधौ चित्तं बोधाय देहिनाम् ।
भद्रचर्य्यां चरिष्यामि सर्व्वसत्त्वहितोदयाम् ॥

ततः सर्व्वविघ्नविनाशार्थमचलहृदयममोघचण्डं वज्रमुद्रां बद्धा चिरुच्चारयेत् । तत्रेयं वज्रमुद्रा । दक्षिणहस्तमूर्द्ध्वं प्रसृतं कृत्वा वृद्धाङ्गुष्ठेन तर्ज्जन्यग्रमाक्रमेत् । शेषा वज्रलक्षणाः । मन्त्रः । नमः समन्तवज्राणां चाट् अमोघचण्ड महारोषण स्फाटय हुँ भ्रमय भ्रमय हुँ त्रट् हाँ माँ । स्वस्तिकं च बध्नीयात् । श्लिष्टाङ्गुलिमभ्यन्तरमुष्टिं कृत्वा मध्यमे सूच्यौ तर्ज्जन्यौ चाङ्गुष्ठाग्र ईषत्संसक्तं धारयेत् । मन्त्रः । ॐ हर हर महानिमित्त हुँ फट् स्वाहा ।

ततो मुखशौचादिकं कृत्वा सुखासनोपविष्टः पटपुस्तकप्रतिमादीनामन्यतमस्याग्रतो दशदिक्स्थितबुद्धबोधिसत्त्वानवलम्ब्य मुक्ताकुसुमावकीर्णं मण्डलकं कृत्वा पूर्व्ववद् गाथया सर्व्वाङ्गतः प्रणम्य बोधिचित्तमुत्पाद्य एव सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वेभ्य आत्मानं निर्यातयेत् । अहमेवंनामा सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वानामात्मानं निर्यातयामि सर्व्वथा सर्व्वकालं प्रतिगृह्णन्तु मां सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वा अधितिष्ठन्तु मां महाकारुणिका नाथाः सिद्धिवरदायकाश्च भवन्त्विति ।

ततः सर्व्वपापानि देशयेत् । सर्व्वपापान् रागद्वेष-

[1] ANa अमोघचण्ड० ।
[2] N ०न्यग्रया ।
[3] तर्ज्जन्यौ dropped in ANa.
[4] A हृदयं ।
[5] NNa समक्तं ।
[6] ANa मण्डलं ।
[7] Na ०वलदायका० N ०वरदाका० ।
[8] ANa ०पापानुराग० ।

मोहजान् सार्व्वकालिकानशेषान्[1] देशयामि यथा बुद्धा भगवन्तो जानन्तीति।

[2]ततः पुण्यमनुमोद्यम्। सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वानां ये पुण्यज्ञानसम्भारा लौकिकलोकोत्तरास्त्रैकालिकास्तानग्र्यानुमोदनयाऽनुमोदेया यथा बुद्धा भगवन्तो जानन्तीति।

ततः पर्य्यङ्कावस्थित इमां समयमुद्रां बध्नीयात्। प्रणामाञ्जलिः शिरसि स्थितः समयमुद्रा। मन्त्रः। नमः सुसिद्धे[3] साधनि अग्रे करुणे वरदे तयि तयि अतिबले नमोऽस्तु[4] वरसिद्धिदायकेभ्यो[5] महारूपेभ्यः स्वाहा। अनया सर्व्वमुद्रामन्त्राणां समयः सन्दर्शितो भवति।

ततः पूर्व्ववद् वज्रमुद्रां बद्ध्वा अचलहृदयमनुस्मरेत्। नमः समन्तवज्राणां अचल कालचण्ड साधय[6] हुँ फट्। ततो वज्रोष्णीषमुद्रां शिरसि न्यसेत्, दक्षिणमुष्टौ अङ्गुष्ठकं स्थितकं कुर्य्यात्। मन्त्रः। नमः सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वानां त्रिशिखाग्नि[7] नमोऽस्तु ते। समन्ता[8] त्रिगुणाचलाग्रधर्म्मे विधुनाहि[9] क्लेशदुःखजालान् जगतः सर्व्वसुखान् ददाहि[10] चाशु तवेदं त्रिसमये कुरु स्वाहा। अनया मन्त्री महायानाम्न परि[11] हीयते निर्व्विघ्नसिद्धिश्च भवति। पुनश्च महां महारक्षां पञ्चसु स्थानेषु न्यसेत्। महारक्षा भवति। उत्तानमञ्जलिं कृत्वा कन्यसा[12] नामिके करमध्ये

[1] N drops अशेषान्।

[2] N drops ततः......जानन्तीति।

[3] ANa सुसिद्ध।

[4] ANa नमो।

[5] ANa वरदायिभ्यो।

[6] ANa ॰साधये।

[7] ANa त्रिशिखोग्नि।

[8] A समन्तादसमन्ता।

[9] A बन्धुना हि, Na विधुनादि, N विध्वनादि

[10] sic. A ददहि।

[11] A ॰मानानुपरि।

[12] A ॰कृमन्यसा, Na कृत्वाना॰।

कन्यसा बहिः सूचीषदवनता अनामिका तस्या उपरि अङ्गुष्ठो न्यसेत् । मध्यमा सूची पूर्व्वा तस्याः पार्श्वे तर्जन्यौ कुञ्चयित्वा तृतीयपर्वे न्यसेत् । असहा नाम महामुद्रा । मन्त्रः । नमः समन्तवज्राणां ॐ हँ स्फोटयामहे हुँ फट् ।

ततो महाकवचमुद्रया अजितवज्रया कवचं कुर्य्यात् । कन्यसाङ्गुष्ठौ शङ्कुलाकारेण अन्याः संसक्तमूलमध्याग्राः । अजितवज्रा । मन्त्रः । नमः समन्तवज्राणां ॐ हँ हुँ वज्रमये वरकवचे हो वज्र वज्र हुँ फट् ।

तदेवं मारादिभिः सुतरामधृष्यो भवति । एवमात्मरक्षां कृत्वा स्थानरक्षां कुर्य्यात् । तच्च वज्रासनमुद्रया आसनं वज्रमयमधितिष्ठेत् । पर्य्यङ्कं बद्धा उत्तानवामकरस्योपरि दक्षिणकरं निवेशयेदुत्सङ्गे वज्रासनमुद्रा । मन्त्रः । नमः समन्तवज्राणां ॐ हँ हुँ वज्रासने वँ हुँ फट् ।

ततो वज्रमण्डपमुद्रया स्वस्थानं वज्रमयमधितिष्ठेत् । प्रणामाञ्जल्या तर्ज्जनीद्वयमनामिकाद्वयं च मध्यपर्व्वभग्नमभ्यन्तरतः प्रवेश्य चतुःस्थूणाकारेण शेषाः सूच्याकारेण वज्रमण्डपमुद्रा । मन्त्रः । नमः समन्तवज्राणां ॐ हँ हुँ वज्राग्रभुवने मं हुं फट् । ततो वज्रप्राकारं तन्मुद्रया न्यसेत् । उत्तानमञ्जलिं कृत्वा अनामिकाद्वयं मध्ये न्यस्य मध्यमा सूची तर्ज्जनीयुगलं वज्राकारेण तृतीयपर्व्वे

सूची dropped in ANa.

ANa पार्श्विन ।

ANa हुं हुं ।

N प्रंक० ।

ANa ०मध्यमा० ।

ANa हुं ।

ANa सुरामदृष्यो ।

ANa ०दुत्समाङ्गे

ANa मध० ।

A ०ग्रभुवनमे ।

न्यसेत् अङ्गुष्ठौ च पार्श्वतः[1]। प्राकारमुद्रा। मन्त्रः। नमः समन्तवज्राणां ॐ हँ हुं वज्रमण्डले बन्ध बन्ध हुँ फट्।

ततस्तदुपरि वज्रपञ्जरं तन्मुद्रया न्यसेत्। प्रणामाञ्जलेरनामिकायुगलं तर्ज्जनीयुगलं विपरीतपृष्ठभग्नमिति। अनामिकातर्ज्जन्यारुपरि चक्रेण तावेव[2] द्वयौ[3] त एव द्वये विपरीतपृष्ठभग्नं मध्यमा सूचौ तथा कनिष्ठिकाङ्गुष्ठौ। पञ्जरमुद्रा। मन्त्रः। नमः समन्तवज्राणां ॐ हँ हुँ वज्राग्रभुवने[4]मुः हुँ फट्।

ततो वज्रज्वालावह्निस्तन्मुद्रया[5] न्यसेत्। अभयकरस्योपरि वामं संहताङ्गुलीकं दक्षिणेन भ्रामयेत्। वज्रज्वाला। मन्त्रः। नमः समन्तवज्राणां ॐ हँ हुं वज्रज्वाले[6] हुँ फट्।

ततः सीमां बध्नीयात्। दक्षिणकरमुष्ट्या तर्ज्जनीमुच्छ्रितां कृत्वा दक्षिणेन भ्रामयेत्। असीमा नाम सीमाबन्धनी। अस्या मन्त्रः। नमः समन्तवज्राणां ॐ हँ हुँ महासीमाबन्धे बन्ध बन्ध वज्रे वज्रिणि हुँ फट्।

ततः स एवं कृतरक्षापरिकरः स्वस्थानस्थितेभ्य एव बुद्धबोधिसत्त्वेभ्यस्तथागतसम्भवमुद्रया अर्घं[8] प्रकल्पयेत्। ततस्ते समन्वाहरन्ति सिद्धिवरदायकाश्च भवन्ति। मुष्टिकरसंस्थाना[9] कनिष्ठिकाभ्यां विकसिताभ्यां तथागतसम्भवमुद्रा। मन्त्रः। नमः सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वानां आः अमलविक्रान्ततेजिनि अरजे स्वाहा। ततो बाह्यगन्धा-

[1] ANa अङ्गुष्ठौ पार्श्वतः।
[2] A भावेव।
[3] A द्वेयां।
[4] ANa ०भुवन।
[5] ANa ०ह्नि तन्मुद्रया।
[6] ANa omit वज्रज्वाले ॐ।
[7] ANa पुष्ट्या।
[8] ANa अर्घं।
[9] ANa ०स्थाना।

द्युपचारासम्भवे अचलवज्रमुद्रया परिशोध्य गन्धादीन् प्रति प्रति स्वमन्त्रैरष्ट वारानभिमन्त्र्य पूजां कुर्य्यात्। तत्र गन्धमन्त्रः। नमस्त्र्यध्विकानां सर्व्वतथागतानां असमगन्धोत्तमे भगवति स्फुर हिमं गगनकं महोदये सर्व्वार्थसाधनि स्वाहा। पुष्पमन्त्रः। नमस्त्र्यध्विकानां सर्व्वतथागतानां आवर्त्ता वर्त्तमहापुष्पवति स्वाहा। धूपमन्त्रः। नमःस्त्र्यध्विकानां सर्व्वतथागतानां अग्रे अग्रशिखे धूमशिखे स्वाहा। दीपमन्त्रः। नमस्त्र्यध्विकानां सर्व्वतथागतानां आलन्ते ज्वलन्ते दीपज्योतिशिखे स्वाहा। नैवेद्य मन्त्रः। नमस्त्र्यध्विकानां सर्व्वतथागतानां अरर परर करर बलिदे बलिं ददाहि महाबलि स्वाहा। ततो दशदिग्लोकधातुस्थितचित्तपूजाङ्गान्येवं निर्यातयेत। प्रणामाञ्जलिं बद्धा ये असमा अपरिग्रहा दशदिग्लोकधातुषु पूजाङ्गविशेषाः स्थलजा रत्नपर्व्वतकल्पवृक्षादयो जलजाः सामुद्ररत्नादयः कनकपङ्कजादयश्च ये चान्ये सर्व्वलोकधातुषु दिव्यमनुष्यकाः सर्व्वरूपशब्दगन्धरसस्पर्शादयस्तान् सर्व्वान् बुद्धबोधिसत्त्वेभ्यो निर्यातयामीत्युदाहरेत्। मनोमयांस्तु पूजामेघा नेवं प्रवर्त्तयेत्। पूर्णमुद्रां सङ्कुचि ताग्रप्रणामाञ्जलि लक्षणां बद्धा एवं वदेत्। सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वाधिष्ठानबलेन ममप्रणिधिपुण्यबलेन

---

1 N गन्ध्याह्य०, ANa गन्धाद०

2 ANa ०सम्भव।

3 The second प्रति is dropped in ANa.

4 N स्फारहिम०।

5 ANa ०दय।

6 N अवर्त्ता०।

7 ANa ०शिख।

8 ANa ०शिख।

9 ANa ०शिख।

10 N निवेद्य०।

11 ANa ०धातु।

12 ANa ०मोघा।

13 ANa संकुचिता।

14 ANa ०लिर्कं०।

विद्यामन्त्रबलेन च सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वपर्षन्मण्डलेषु वरो-दाराः समन्तभद्रबोधिसत्त्वचर्य्याभिर्निर्ह्रता[1] महापूजा-मेघाः प्रसरन्तामिति चिन्तयित्वा इमां पूजाधिष्ठानकर्त्रीं[2] महाविद्याराज्ञीमष्टौ वारानुच्चारयेत्। नमः सर्व्वबुद्ध-बोधिसत्त्वानां सर्व्वथा उद्गते स्फुर[3] हिमं गगनकं समन्ततः स्वाहा।

ततः सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वानां विचित्रगुणवर्णसङ्गीति-मेघसमुद्रा धर्म्मसङ्गीतिमेघसमुद्राश्च सर्व्वलोकधातुविशो-धकाः सर्व्वत्र प्रवर्त्तन्तामिति चिन्तयित्वा इमां स्तुति-सङ्गीतिमेघाभिर्निर्हारकर्त्रीं[4] विद्याराज्ञीमष्टौ वारानुच्चार-येत्। नमः सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वानां सर्व्वत्र संकु-सुमिताभिज्ञाराशिनि नमोऽस्तु ते स्वाहा। ततः सर्व्व-लोकधातुसमुद्रेषु सर्व्वत्र सर्व्वसत्त्वात्मभावसमाः सर्व्वबुद्ध-बोधिसत्त्वनिर्म्माणमेघाः सर्व्वारम्भणेभ्यो निश्चार्य्य सर्व्व-सत्त्वानां सर्व्वदुःखानि प्रशमयन्तु सर्व्वलौकिकलोकोत्तर-सम्पदे यावत् समन्तभद्रकायादिशुद्धिं[5] प्रापयन्त्विति[6] चिन्तयित्वा इमं[7] महाविद्याराजमष्टौ वारानुच्चारयेत्। नमः सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वानां नमोऽस्तु ते महावज्र सर्व्वसत्त्व-हितङ्कर तिष्ठ सर्व्वत्र सर्व्वेषां धर्म्माणामधिष्ठाय स्वाहा। सर्व्वं चैतत्[8] पूजादिकं मन्त्रादिबलेनावितथं सम्भवतीति श्रद्धेयम्। कुशलमूलं चैतत् अनुत्तरसम्यक्सम्बोधावेवं परि-णामयेत्। यथा बुद्धा भगवन्तो अभ्यनुजानन्ति परिणाम्य-

[1] ANa °रइंता। [2] ANa स्थल।
[3] ANa °नाग्नि°। [4] ANa °कायादिं।
[5] ANa °यतु इति। [6] ANa इमां।
[7] ANa सर्व्वधर्म्मा°। [8] ANa सर्व्वञ्च तत्र।

मानमेतत् कुशलमूलं तथाहं परिणामयामीत्यनेन पुण्ये-नाहं समन्तभद्रचर्य्यया[1] बोधिमभिसम्बुध्य सर्व्व[2]सत्त्वानपि समन्तभद्रचर्य्याशुद्धौ प्रतिष्ठापयामीति[3] ।

ततः सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वाधिष्ठानप्रतिलम्भार्थं तन्मुद्रां बद्ध्वा पूर्व्वोक्तं शताक्षरमनुस्मरेत् पञ्चाक्षरं वा । हस्त-द्वयमन्योन्यघृष्टं संसक्तमूर्द्धमुखाङ्गुलीकं संयोज्य तर्ज्जन्यौ कनिष्ठिके च शङ्कुलाकारेण मध्यमानामिकासूच्योर्म्मध्ये[6] अङ्गुष्ठद्वयं सममूर्द्धमुखं धारयेत् शताक्षरमुद्रा । पञ्चाक्षर-मुद्रा तु सम्पुटाञ्जलिं कृत्वा तर्ज्जनीद्वयेनाङ्गुष्ठाग्रं पीड़येत्, शेषास्तु तथैव सूच्याकाराः । मन्त्रः । नमः सर्व्वबुद्धबोधि-सत्त्वानां आः वीर हुँ खँ ।

ततः सर्व्वमुद्रासंग्रहभूतं[9] समन्तावभासोष्णीषं[10] धर्म्मचक्रं वा बध्नीयात् । प्रसृतसमोत्तानोभयपाणिनाऽनामिके कर-मध्ये नखेन नखं परिधायाङ्गुष्ठाग्रेण न्यसेत् । कन्यसौ[11] सूच्याकारेण संहताग्रौ तथैव मध्यमे[12] समनखशिखासंसक्ते मध्यप्रदेशिन्यौ सूच्याकारेण[13] समन्तावभासोष्णीषम् । एवं तर्ज्जन्यौ संचार्य्य नखेन[14] नखमालभेत मण्डलाकारेण । धर्म्मचक्रमुद्रा । अनयोर्यथाक्रमं मन्त्रः । आः मँ हूँ । ॐ धुन यातय छिन्द चक्रेण वज्रिणि हुँ अनयोरन्यतरां बद्ध्वा

[1] ANa ०चर्य्या ।
[2] N reads सर्व्व सर्व्व० ।
[3] N ०पर्य्यमिति ।
[4] ANa सक्ता० ।
[5] ANa ०र्म्मध्य
[6] नु dropped in ANa.
[7] ANa तर्ज्जनीना० ।
[8] ANa सूर्य्या० ।
[9] ANa ०भूत ।
[10] ANa ०ष्णीष ।
[11] ANa ०कम्यसौ ।
[12] ANa मध्यमा ।
[13] ANa drop संसक्ते......सूच्याकारेण ।
[14] ANa ननखं instead of नखेन नखं ।

मन्त्रं सकृदुच्चार्य्य स्थितो निषण्णो वा जपेत्। मारादिभिर्नाभिभूयते, सिद्धिश्चास्याभिमुखीभवति। ततः शीघ्रसिद्ध्यर्थं तावद् धर्म्मोदयमुद्रां बद्ध्वा तन्मन्त्रमनुस्मरेत्। वामहस्तेन मुष्टिं बद्ध्वा तर्ज्जनीकनिष्ठाङ्गुष्ठौ च प्रसारयेदूर्द्ध्वं धर्म्मोदयमुद्रा। मन्त्रः। नमः सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वानां आः सर्व्वथा सर्व्वत्राणके स्वाहा। स्वमुद्रया च मन्त्रं[1] सकृदुच्चार्य्य समयं दर्शयेत्। स्वमुद्रा तु यथायोगं वेदितव्या[2]।

ततः सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वप्रणामालम्बनजापमभ्यसन[3] यथाभिलषितं मन्त्रं न द्रुतं न विलम्बितं असत्सङ्कल्पवर्ज्जितं मन्त्राक्षरगतचित्तं[4] तावज्जपेत् यावन्न खेदो भवति। तत उत्थायार्य्यं[5] गण्डव्यूहादिसूत्राणि तथागतहृदयं सकृदनुस्मृत्य वाचयेत्। पूजयित्वा अन्ततः प्रणम्य वा भुञ्जीत। भुञ्जता चानेन मन्त्रेणाहारमष्ट वारानभिमन्त्रितं कृत्वा [6]अग्रपिण्डं सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वेभ्यो निवेद्य मध्यमाचया भोक्तव्यम्। तत्रायं मन्त्रः। नमः सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वानां ॐ बलन्ददे[7] तेजोमालिनि स्वाहा। भुक्तशेषाद् वार्याचलायामोघचण्डहृदयेन सकृदभिमन्त्र्योत्सृष्टपिण्डो दातव्यः। स [8]तत्रानुबन्धः सुखसिद्धितां ददाति। भुक्तविश्रान्तश्च पापदेशनादिकं कृत्वा सद्धर्म्माराम एव तिष्ठेत्। यदि[9] शक्तो भवति अपराह्णेऽपि सर्व्वमेतत् रक्षादिपरिकरं पूजादिकं च कृत्वा जपेत्, नो चेत् पूर्व्वाह्णकृतमेव रक्षादि[10]

[1] ANa मन्त्र।
[2] ANa वदितव्या
[3] N ०भ्यस्यन्।
[4] ANa गतं चित्तः।
[5] ANa ०त्थायार्य्यं।
[6] ANa चग्रं।
[7] ANa बलन्दद।
[8] N ततानुबद्ध।
[9] ANa र्यविसक्तो।
[10] ANa रक्षावि।

अविसर्ज्जितं [1]स्थितमेव दृढमधिमुच्यार्य्याचलवज्रमुद्रया समन्वया विघ्नानुत्सार्य्य पञ्चाक्षरादीनामन्यतमेन मुद्रासहितेन रक्षां कृत्वा पूजास्तुत्यादिकं विधाय पूर्व्ववत् जापं कुर्य्यात् । त्रिकाले च प्राकारपञ्जरादिकं विसर्ज्य रश्मिमालिन्या कवचं कुर्य्यात् । अन्योन्याङ्गुलिश्लिष्टामभ्यन्तरमुष्टिं कृत्वा मध्यमे सूच्याकारेण प्रसारयेत् तर्ज्जनीयुगलं तस्या [2]स्तृतीयपर्व्वे न्यसेत्, अङ्गुष्ठौ च पार्श्वतः । रश्मिमालिनीमुद्रा । मन्त्रः । नमस्त्र्यध्विकानां तथागतानां महासमयगतिं गते समते मम सर्व्वथा सत्त्वत्राणके धर्म्मधात्वभ्यन्तरमङ्गते स्वाहा । पूर्व्वरात्रापररात्रजागरिका च सद्धर्म्मस्वाध्यायादिना कर्त्तव्या । मध्यमे यामे मत्कुणरहितायां शय्यायां सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वान् सर्व्वाङ्गतः प्रणमन्नेव स्वपेत् [3] विज्ञप्तिं च कुर्य्यात् । अधितिष्ठन्तु मां सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वा अनुत्तरसिद्धिवरदायकाश्च भवन्तु सर्व्वोपद्रवांश्च प्रशमयन्त्विति । अयमेव च विधिः [4]प्रत्यहं यावत् पौर्णमास्यां लक्षजापो वा यावद् वा सिद्धिनिमित्तानि प्रादुर्भवन्ति । ततः पौर्णमास्यादितिथिषु कृतभक्तच्छेदोपवासः पोषधसम्वरी पल्लवोपविष्टः कुशगिण्डकोपविष्टो वा चैत्यपटपुस्तकप्रतिमादीनामन्यतमस्याग्रतः [5]कृतकुसुमावकीर्ण्ण मण्डलकः कृतरक्षापूजादिपरिकरः पूर्व्व-

[1] ANa स्थितमेव० ।
[2] ANa ०त्रागाक ।
[3] ANa प्रणम० ।
[4] ANa ०पामध ।
[5] A ०कृतमुक्त० ।
[6] ANa भूम्या० ।
[7] ANa प्रणमेत् न च भवेत् ।
[8] प्रत्यहं dropped in ANa.
[9] ANa चैभ्ययन० ।
[10] N ०वर्गा० ।

वद् धर्म्मोदयमुद्रां बद्धा[1] तन्मन्त्रमनुस्मरेत्। ततः स्वदेवता-मुद्रां बद्धा तन्मन्त्रं महाष्ट[2]वारानुच्चार्य्य समयं दर्शयेत्।

ततः सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वान् प्रणम्य चक्रपूजादिकं गृहीत्वा समन्तभद्रतथागतकायादि[3] शुद्धिमभिलपन् स्वसमीहित-सिद्धौ हृदयमाधाय सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वप्रणामालम्बन-जापमभ्यसन् सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वपुण्यज्ञानसम्भारानु-मोदनाभ्यामचेतनया[4] सन्ध्यारागात् प्रभृति तावत् जपेद् यावत् अङ्गराचे सूर्य्योदये वा तच्चक्रादिकं अवश्यं प्रज्वलति। ज्वलिते[5] चाकाशात् बुद्धोत्पाद इव महा-निमित्तानि पुष्पवृष्टिदुन्दुभिध्वनिदिव्यघोषतथागतसाधु-कारादीनि बुद्धक्षेत्रकम्पनादीनि चात्य[6]द्भुतानि भवन्ति सर्व्वविद्याधरकुलानि च सन्निपतन्ति। तैरभिषिच्यते। सर्व्वलोकधातुषु बुद्धबोधिसत्त्वाराधकः पञ्चाभिज्ञः सर्व्वबुद्ध-बोधिसत्त्वाभिनन्दितो बोधिसत्त्वचर्य्याचारी विद्याधरराजो भवति अनन्तविद्याधरस्त्री[7] परिवारः सुखानुयायी न च तस्मात् कायाद्धीयते। तेनैव च कायेनानुपूर्व्वसम्भारोप-चयतः[8] सर्व्वबोधिसत्त्वभूमिराक्रामति यावदभिसंबुध्यते चेति। अन्याश्च बुद्धबोधिसत्त्वदर्शनचिन्तामणिभद्रघटादि-सर्व्वलौकिकलोकोत्तरसिद्धयोऽनेनैव विधिना[9] सामान्य-विषयपटलदृष्टेन वा विधिना तन्त्रमवलोक्य निर्व्वि-चिकित्सैः साधनीयाः। नियतं सिध्यन्तीत्ययमुपायवतां

[1] N ०दयाम्बध्वा।
[2] A महातष्ट०।
[3] ANa ०गतकादि०।
[4] ANa ०च्चेतरया।
[5] N ज्वलिता।
[6] A चाद्भुता०।
[7] ANa ०धरपरि०।
[8] A ०यचतः।
[9] A विधान।

साधनविधिः अनुपायैस्तु यथाशक्ति साधनं कर्त्तव्यम्। यथोक्ते नाहं शक्त इति नावमादितव्यम्। अन्तत एकामप्यात्मरक्षां कृत्वा सीमाबन्धनं च पूजादिकं च चिन्तयित्वा तन्मन्त्रानुच्चार्य्य यावदिच्छं जपेत् साधयेद् वा। वीर्य्यानुरूपं कर्म्मानुरूपं चावश्यमेव सिध्यति। एकोऽपि त्रैलोक्यं रक्षितुं क्षमति तत्त्ववचनात्। अमोघसिद्धिश्चायं त्रिसमयराजः निर्विघ्नसिद्धिश्च। मनीषितविधिरिति पूर्व्वमेवादिविधिरहितं सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वालम्बनमात्रं कृत्वा जगदर्थचित्तेन मन्त्रानुष्ठानम्।

अत्र च येन तेनापि विधिना मनीषितेन वा मन्त्राः साध्यमानाः सिध्यन्ति। तद्यथा अत्रैवोक्तं विविक्तविजने स्थाने सङ्गनिकायपरिवर्ज्जिते सत्त्वाननुतापिना विनापि पूजया विनापि पटेन विनापि स्नानादिसमुदाचारेण विनिपतितेनापि साध्यमवश्यं सिध्यतीति। पुनरुक्तं हि चात्यद्भुते। यथा यथा मन्त्राः साध्यन्ते तथा तथा अनुरूपा भवन्ति। येन च विधिना योज्यन्ते तेनैव सिध्यन्तीति। पुनरप्युक्तम्—

बोधिचित्तं दृढं यस्य निःशङ्का च मतिर्भवेत्।
विचिकित्सा न कर्त्तव्या तस्येदं सिध्यति ध्रुवम्॥

इति। तस्माद् वीर्य्यमुत्पाद्य विचिकित्सां विहाय साधयितव्यमवश्यं सिध्यति। अत्र च सिद्ध्यर्थिना समयरक्षणे

[1] ANa नावमौतितव्य, N नावमातितव्यं।
[2] A ०नुच्चार्यं।
[3] A ०निवर्ज्जि०।
[4] ANa ०पूजा।
[5] A विना।
[6] ANa योद्यन्त।
[7] ANa हृदयस्य।
[8] A मतिभवेत।
[9] ANa ०र्थिना।

दृढ़तरयत्नवता भाव्यम्। तन्मूलत्वात् सर्व्वसिद्धीनां च स च समयः। न सद्धर्म्मः प्रतिक्षेप्तव्यः,[1] न गुरुष्ववमन्यना कार्य्या, न मद्यपानं कार्य्यं, न मञ्चशय्या कार्य्या, न वज्राकारा भक्षणीया न लङ्घनीया इत्येवमादिरवश्यं तन्त्रे ज्ञातव्यः। विस्तरभयात्तु[2] न लिख्यते। स्नातुमिच्छता च त्रिसमयजापिनार्य्याचलहृदयेनामोघचण्डेनैव वज्रमुद्रा-युक्तेन सर्व्वमृत्तिकादिस्नानीयद्रव्याभिमन्त्रणादुष्टोत्सारण-[3]सीमाबन्धादिकं कार्य्यम्। तेनैव सर्वविघ्नाः प्रशाम्यन्ति।

॥ इति त्रिसमयराजस्य साधनं समाप्तम्

कृतिरियं पण्डितकुमुदाकरमति[4]पादानाम् ॥

---

[1] ANa प्रतिक्षप्तव्य।
[2] Na भयार्त्तेन।
[3] Na ०मन्त्रणदुष्टो०।
[4] A ०करपादा०

2.

नमः सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वेभ्यः ।

असमाचलाः समतमारधर्म्मिणः
   करुणात्मका जगति दुःखहारिणः ।
असमन्तसर्व्वगुणसिद्धिदायिनो
   असमलाचलाः समवराग्रधर्म्मिणः ॥
गगनसमोपमकता न विद्यते
   गुणलेशरेणुकणिकेऽप्यसौमिके ।
सदसत्त्वधातुवरसिद्धिदायिषु
   विगतोपमेषु असमन्तसिद्धिषु ॥
सततामला करुणवेगतोत्थिता
   प्रणिधानसिद्धिरविरोधधर्म्मता ।
जगतोऽर्थसाधनपरासमन्तिनी-
   सततं विरोचति महाकृपात्मनाम् ॥
न निरोधतां करुणचारिकाकुला
   व्रजते त्रिलोकिवरसिद्धिदायिका ।
अमितामितेषु सुसमाप्तितां गता
   गतिं गतेऽपि अहो सुधर्म्मता ॥
त्रिसमयेऽग्रसिद्धि वरदा ददन्तु मे
   वरदानताग्रगतितां गताः सदा ।

---

1 ANa नैवद्यते ।
2 ०प्यसौमिके dropped in A.
3 A हनिबोध्य० ।
4 A अचला ।
5 Na प्रजातो ।
6 ANa ०लोकवर० ।
7 AN ०गतिं ।
8 A वा ।
9 AN ददातु ।
10 A दानाग्र० ।

सकलास्त्रिलोकिवरदाग्रसाधका
नाथास्त्रियध्वगतिका अनाहताः ॥
इति त्रिसमयराजकल्पोक्ता वज्रधरसंगीता स्तुतिः ।

इदं तत् सर्व्वबुद्धानामद्भुत[1]गुणविस्तरम् ।
सिध्यन्ति सर्व्वमन्त्रा वै सकृदुच्चारितेऽपि हि ॥
अनेन स्तोत्रराज्ञा वै तोषितास्ते तथागताः ।
ददन्ति [2]विपुलां सिद्धिं कल्पस्थां कल्पचोदिताम् ॥
दर्शयन्ति च आत्मानं आसेचनकविग्रहम् ।
वैरोचनमहानाथमक्षोभ्यं रत्नसम्भवम् ॥
अमितभं जिनं शुद्धममोघराजं च सर्व्वतः ।
रसं रसायनं तत्त्वं प्रवदन्ति वराणि[3] च ॥
अशेषाः सिद्धयो रम्या विपुला अर्थसम्पदः ।
सर्व्वाशापरिपूरिं च ददन्ति मनसेप्सिताः ।
ज्ञानमायुर्बलं वेगं ददन्ति परमं शुभम्[4] ॥
इति । एतदेव स्तोत्रं वज्रमण्डला[5]लङ्कारमहायोग-
तन्त्रेऽपि सानुशंसं सम्पठितमिति ।

नमो बुद्धाय ।

बुद्धांस्त्रैयध्विकान् नत्वा [6]बुद्धपुत्रांश्च भावतः ।
वक्ष्यामि समयं किञ्चित् श्रीमत्त्रिसमयोदितम् ॥
न सद्धर्म्मः प्रतिक्षेप्यो[7] न सन्त्यज्यः[8] कदाचन ।
सम्बुद्धा बोधिसत्त्वाश्च न कार्य्या तेष्वनादृतिः ॥

[1] N ०सद्भुत० । [2] Na विपुल० । [3] A वरांशि ।
[4] ANa गुरुं । [5] N ०लाकार० । [6] A बुद्धपत्रश्च ।
[7] ANa ०क्षप्याः । [8] A सन्त्याज्यः ।

गुरौ विधेया नावज्ञा न हन्तव्याश्च देहिनः ।
न स्वयं मन्त्रमुद्राश्च कार्य्या नाश्याश्च नैव ताः ॥
मात्सर्य्यं मद्यपानं च करणीयं न सर्व्वथा ।
वज्राकारा न लङ्घ्याश्च भञ्जनीयाश्च नैव ते ॥
न मञ्चशयनं कार्य्यं न मुद्रादिषु गौरवम् ।
न बालधर्म्मता कार्या गुरौ वा देवतासु वा ॥
अभिचारो न कर्त्तव्यः सुशीलानपराधयोः ।
न कार्य्यं करणीयं वा नानुमोद्यं च किल्विषम् ॥
संक्षेपात् प्रतिकूलं यत् तन्न कार्य्यं परात्मनोः ।
समयोऽयं महाकल्पे श्रीमत्त्रिसमये स्मृतः ॥
कौकृत्यमाजीवमल्पं रतिं संगणिकासु च ।
विचिकित्सकता भूरिः परिष्कारपरिग्रहः ॥
आलस्यं लीनचित्तत्वं आत्मोत्कर्षादयस्तथा ।
अन्तरायकरा धर्म्माः कल्पराजेऽत्र कीर्त्तिताः ॥
शेषैरमीभिर्निर्म्मुक्तः पूर्व्वोक्तसमये स्थितः ।
सर्व्वासङ्गोज्झितः प्राज्ञः स्थिरसम्बोधिमानसः ॥
जगत्त्रयहितोद्युक्तः वाङ्मनःकायचेष्टितः ।
सिद्धिं त्रिसमयोक्तेन साधयेद् विधिनेप्सिताम् ॥

[त्रिसमयराजसाधनम् ।]

॥ कृतिरियं पण्डितरत्नाकरगुप्तपादानाम् ॥

---

[1] A लंघ्याश्च । [2] A ॰दिश्च । [3] Na ॰नय॰ ।
[4] Na ॰मोद्यं । [5] ANa ॰हिनेप्सि॰ ।

3.

[1]नमः शाक्यमुनये तथागताय ।

नत्वा सर्व्वतथागतान् गुणगणाधारान् परार्थं गुरोः
श्रीवज्रासननामभूषिततनोः संसारदोषग्रहैः ।
अस्पृष्टवरबुद्धतादसमं [2]तत्साधनं तत्त्वतो
नानावर्णतथागतादिरचनादेहं [3]तथा लिख्यते[4] ॥

ततः पुरतो भगवन्तं वक्ष्यमाणविधिना वर्णभुजादिसमन्वितबुद्धं [5]सर्व्वतथागतादिसमन्वितं विचिन्त्य पुष्पादिकं प्रयच्छेत् । ॐ नमो अक्षोभ्याय हुँ ॐ वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा । प्रत्येकं वारत्रयं दद्यात् । ॐ नमो वैरोचनाय ॐ[6] ॐ वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा । ॐ नमो रत्नसम्भवाय[7] त्राँ ॐ वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा । ॐ नमोऽमिताभाय ह्रीँ ॐ वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा । ॐ नमोऽमोघसिद्धये[8] खँ ॐ वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा । ॐ नमो लोचनायै [9]लोँ ॐ वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा । ॐ नमो मामक्यै माँ ॐ वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा । ॐ नमः पाण्डरायै पाँ ॐ वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा । ॐ नमस्तारायै ताँ ॐ[10] वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा । पुनरप्यक्षोभ्यरूपवज्रासनाय प्रभूतप्रभूततरं पुष्पं दद्यादनेनैव क्रमेण । ॐ वज्रधूपे हुँ स्वाहा, ॐ वज्र-

[1] N नमो बुद्धाय. A नमो वज्रासनाय ।
[2] C सत्साधनं । [3] AN तदा ।
[4] A कथ्यते । [5] सर्व्वतथागतादिसमन्वितं found only in Ab.
[6] ॐ dropped in A. [7] A वज्रसम्भवाय ।
[8] C सिद्धि । [9] C लं । [10] ॐ dropped in C.

गन्धे हुँ स्वाहा, ॐ वज्रनैवेद्ये हुँ स्वाहा, ॐ वज्रदीपे हुँ स्वाहा, इत्यादिभिः पूजाविधिं कृत्वा मैत्र्यादिभावना-पुरःसरं ततः स्वहृद्यकारपरिणतं चन्द्रमण्डलं तस्योपरि हुँकारं सुवर्णवर्णं तद्रश्मिनिर्गतान् गुरुबुद्धबोधिसत्त्वान् दृष्ट्वा ततः स्नानपूजामेघप्रसरैः सम्पूज्य ततः पाप-देशनां पुण्यानुमोदनां परिणामनां त्रिशरणगमनं जिनमार्गाश्रयणं बोधिचित्तोत्पादं च कुर्य्यात् रत्नत्रयं मे शरणमित्यादिना । ततः शून्यतां विभावयेत् । सर्व्व-धर्म्मान् निःस्वभावरूपान् विभाव्य अक्षररूपं बोधि-चित्तस्वरूपं प्रभास्वरमात्मानं पश्येत् । दृढीकरणार्थं मन्त्रमुच्चारयेत ॐ स्वभावशुद्धाः सर्व्वधर्म्माः स्वभाव-शुद्धोऽहम् । तदेव ज्योतीरूपपरिणतं चन्द्रमण्डलम् । तस्योपरि हुंकारं अकारादिषोडशस्वरपरिवेष्टितं पुनरपि ककारादिवर्णान परिवेष्टितं शुक्लवर्णं सकलसमस्त-परिणतं चन्द्रमण्डलरूपं विचिन्तयेत् । तस्योपरि हुंका-राक्षरबीजं तत्परिणतं वज्रं पीतवर्णं तच्चापि वज्रवरटके हुँकारं समस्तमेतत् परिणम्य वज्रासनरूपं

1 AN इत्यादि

A स्वहृदय० ।

3 वर्णं dropped in A ; C वर्णं ।

4 ANC read पुष्पादिभिः after स्नान ।

5 A मोघ, Ab मेध्य ।

6 पुण्यानुमोदनां dropped in A.

7 जिन० dropped in ANC.

8 C ०श्रयात् ।

9 A विला०

10 Ab ०वयित्वा ।

11 AN ०रूपं तत्परि० ।

12 वर्णान dropped in AN.

रूपं dropped in AN.

14 ANC ऊंकार० ।

15 AN ०वरटकं ।

16 C समन्तमे० ।

सुवर्णवर्णं तस्य चतुर्म्मारासनम्। ते च स्कन्धक्लेश-मृत्युदेवपुत्रमाराः गौररक्तकृष्णश्यामवर्णाः। यथाक्रमेण मूर्त्तिमेषां विभाव्य एभिर्मारैः परिघटितसिंहासनं तस्योपरि विश्वपद्मं वज्रं च तत्र स्थितं भगवन्तं द्विभुजं वज्रपर्य्यङ्कनिषण्णं सव्यकरं भूस्पर्शमुद्रान्वितं अवसव्य-मुत्सङ्गस्थितं रक्तवस्त्राच्छादितगात्रं शान्तमात्मानं विभावयेद् योगी। ततोऽहङ्कारमुत्पादयेत्। ॐ धर्म्म-धातुस्वभावात्मकोऽहम्। ततो भगवतो दक्षिणे मैत्रेयं बोधिसत्त्वं गौरवर्णं द्विभुजं जटामुकुटधारिणं सव्यगृहीत-चामररत्नं अवसव्येन नागकेशरपुष्पच्छटाधारिणं तथा वामे लोकेश्वरं बोधिसत्त्वं शुक्लवर्णं दक्षिणे गृहीत-चामररत्नं वामेन कमलधारिणं भगवन्मुखं व्यव-लोकयन्तौ तौ भावयेत्।

पश्चात् षडङ्गन्यासं कुर्य्यात्। भगवतो चक्षुषोरु-भयोश्चन्द्रमण्डलं तदुपरि क्षिंकारं शुक्लवर्णं, श्रोत्रयोश्चन्द्र-मण्डलोपरि जंकारं नीलवर्णं, नासापुटयोश्चन्द्रमण्डलोपरि खंकारं पीतवर्णं, जिह्वायां चन्द्रमण्डलोपरि गंकारं रक्तवर्णं, ललाटचन्द्रमण्डलोपरि स्कंकारं श्यामवर्णं, स्तन-हृदये चन्द्रमण्डलोपरि सकारं शुक्लवर्णं इति षडङ्गन्यासं

[1] वर्णं dropped in N.
[2] Ab °र्म्मारिरासनं
[3] A स्कान्द°।
[4] Ab °मारं।
[5] Ab °सनस्योपरि।
[6] AAb पर्य्यङ्क°।
[7] ANC ऊंकारं।
[8] C मैत्रियं।
[9] गौरवर्णं dropped in A.
[10] AN सव्ये।
[11] ANC °सव्ये।
[12] C °धारिणीं।
[13] AN °कयन्ता।
[14] तौ only in Ab.
[15] ANC भगवतश्चक्षु°।
[16] A तन्मध्ये, NC स्तनमध्ये।

विभाव्य, ततः स्वहृदि चन्द्रमण्डले हुँकारपरिणतवज्रं तद्वज्रवराटके चन्द्रमण्डलोपरि हुँकारं तत्सर्व्वं परिणाम्य ज्ञानसत्त्वं समयसत्त्ववद् विचिन्तयेत्।

ततः शिरसि चन्द्रमण्डलं तस्योपरि उँकारपरिणतं चक्रं शुक्लवर्णं तन्मध्ये चन्द्रस्थउँकारं चेति भगवतः कायविशुद्धिभावना। कण्ठे चन्द्रमण्डलं तस्योपरि आः-कारपरिणताष्टदलपद्मं रक्तवर्णं तन्मध्ये चन्द्रमण्डलस्थं आःकारमिति भगवतो वाग्विशुद्धिभावना। नाभेरूर्द्ध्वं चन्द्रमण्डलं तस्योपरि हुँकारपरिणतं वज्रं कृष्णवर्णं तन्मध्ये चन्द्रमण्डलस्थं हुँकारमिति भगवतश्चित्तविशुद्धि-भावना। बुद्धत्वफलदायिनी बुद्धसिद्धिरिति। ततः आकाशस्थितं भगवन्तं हृद्बीजरश्मिना आकृष्य जः हुँ वं होः इत्यक्षरचतुष्टयेन पुरतः स्थापयेत्। तस्मै अर्घ्य-पाद्याचमनं प्रोक्षणं च दद्यात्। पश्चात् क्षीरादिभोजनं प्रयच्छेत् इत्यमृतास्वादः विहितः। ततः सर्व्वबुद्धान् नमस्यामीत्यनया स्तुत्या स्तुतिं कुर्य्यात्। ततो ज्ञानसत्त्वेन सह समयसत्त्वमेकीकृत्य समयस्त्वं समयस्त्वं समयमहं ॐ आः हुँ इत्यनेन मन्त्रेणाद्वयं कुर्य्यात्। पश्चाद्

---

1 Ab °णतं वज्र
2 AN °तत्स्य।
3 C सत्त्वमिव°
4 A चिन्त
5 ANC मण्डलस्योपरि।
6 AN आकार°।
7 A तन्मध्य।
8 Ab omits आःकारमिति......°मण्डलस्थं।
9 A °मण्डल।
10 N हृदयबीज, C रश्मिना Ab हृद्बीजार्चिषा।
11 N °द्यासनं, C °द्याचमं।
12 AC प्रोक्तं।
13 A °तास्वादा।
14 स्तुत्या dropped in AN.
15 N adds a third समयस्त्वं।
16 ॐ dropped in N.

भावनाखिन्नो जपं कुर्य्यात्। ॐ आः वज्र हुँ[1] स्वाहा इति जपमन्त्रः। पश्चात् सम्यक्सम्बोधौ पुण्यं परिणाम्य विसर्ज्ज्य[3] विहरेत् यथेच्छयेति। अनेन पुण्येन सर्व्व[4]-सत्त्वास्तथागतज्ञानप्राप्ताः शीघ्रं भवन्तु।

॥ वज्रासनभट्टारकसाधनोपदेशविधिः परिसमाप्तः ॥

4.

पूर्व्वोक्तेन[6] विधानेन शून्यताभावनानन्तरं चन्द्र-मण्डले नीलं हुँकारमकारादिसितषोड़शस्वर[7]परिवेष्टितं ततः सितककारादिचतुस्त्रिंशद्[8]व्यञ्जनपरिवेष्टितं सर्व्वमेत-त्परिणाम्य चन्द्रमण्डलं तदुपरि पुनस्तदेव बीजं तत्परिणामेन पीतवज्रं तद्वराटकेऽपि तद्बीजं सर्व्वमेतत् परिणाम्य श्रीमद्वज्रासनबुद्धभट्टारकमात्मानं झटिति निष्पादयेत्[10]। द्विभुजैकमुखं पीतं चतुर्म्मारसंघटितमहा-सिंहासनवरं, तदुपरि विश्वपद्मवज्रे वज्रपर्य्यङ्कसंस्थितं[9] वामोत्सङ्गस्थितवामकरं भूस्पर्शमुद्रादक्षिणकरं[11] बन्धूकरा-गारुणवस्त्रावगुण्ठिततनुं सर्व्वाङ्गप्रत्यङ्गासेचनकविग्रहं विचिन्त्य ॐ धर्म्मधातुस्वभावात्मकोऽहमिति अहंयाह-

---

[1] AC ॐ फट्। [2] A अयं [3] Ab विसर्ज्जयित्वा।
[4] सर्व्व dropped in Ab. [5] C ०सामर्थ्ये।
[6] N पूर्व्वोक्तवि०। [7] A षोड़शस्वर०। [8] A तस्त्रिंश०।
[9] A न्यस्त०। [10] AN विष्पा०। [11] C भूस्पृश०।

ङ्कारं कुर्य्यात्। तदनु भगवतो दक्षिणे मैत्रेयं बोधिसत्त्वं सुवर्णगौरं द्विभुजं जटामकुटधारिणं गृहीतचामरदक्षिणकरं नागकेशरपल्लवधरवामकरम्। तथा वामे लोकेश्वरं बोधिसत्त्वं शुक्लं जटामुकुटिनं चामरधारिदक्षिणभुजं कमलधारिवामकरम्। एतद्द्वयं भगवन्मुखमभिवीक्ष्यमाणं पश्येत्। ततः षडङ्गन्यासं कुर्य्यात्। भगवतश्चक्षुषोश्चन्द्रस्थसितक्षिँकारं श्रोत्रयोश्चन्द्रस्थनीलजंकारं ततो नासापुटे चन्द्रस्थपीतखँकारं जिह्वायां चन्द्रस्थलोहितगँकारं ललाटे चन्द्रस्थहरितस्कँकारं स्तनान्तराले चन्द्रस्थसितसँकारं। ततो हृदि चन्द्रस्थहुँकारजवज्रं तद्वराटकेऽपि सचन्द्रहुँकारं, कण्ठे चन्द्रमण्डले आःकारजपद्मे चन्द्रस्थ आःकारमिति वाग्विशुद्धिभावना। शिरसि चन्द्रे सितॐकारजाष्टारचक्रे चन्द्रस्थॐकारमिति कायविशुद्धिभावना। नाभेरूर्द्ध्वं चन्द्रस्थसवज्रहुँकारमिति चित्तविशुद्धिभावनेति। ततो हृद्बीजसमाकृष्टज्ञानसत्त्वमर्घ्यपाद्यादिनानाविधपूजासन्तर्पणास्तुतिप्रणामपूर्व्वकं समयसत्त्वेन सहैकीकृत्य ॐ समयस्त्वं समयस्त्वं समयसहं ॐ आः हुँ इति मन्त्रेणाहयाहङ्कारमुत्पादयेत्। ततो भावनाखिन्नो मन्त्रं जपेत्।

ॐ आः वज्र हुँ स्वाहा।

॥ इति वज्रासनसाधनं समाप्तम् ॥

1 C मैत्त्रियं
2 C ०पल्लववाम०
3 A चामरकरं
4 A जटमुकुटिं
5 C कुर्व्वीत
6 A ०चन्द्रस्थितं
7 N ततो पुटे; A omits ततो
8 A चन्द्रजंकार०
9 A चन्द्रमण्डल
10 A चन्द्र आः०
11 C ०पाद्यनाना०
12 C ०खिन्नो।

5.

नमो लोकनाथाय ।

आदौ मुखादिशुद्धिं विधाय स्वहृद्यकारपरिणतचन्द्रे पीतहुँकारं पश्येत्। तत्किरणैराकृष्य गुरुबुद्धादीन् पूजयेत्। ततोऽपि पापदेशनादिकं विधाय शून्यतां चामुखीकृत्य तन्मन्त्रेणाधितिष्ठेत्। ततः पूर्व्वप्रणिधानसंचोदनया रूपकायमभिनिर्म्मापयेत् सत्त्वार्थविधये। शशिमण्डलमध्ये पीतहुँकारं पश्येत् अकारादिसितषोडशस्वरवेष्टितम्, ततोऽपि बहिः सितककारादिवर्णसमूहैर्वेष्टितं तत्सकलपरिणतं शशिमण्डलमकलङ्कमवलोक्य सव्यकरेण भूस्पर्शमुद्रं उत्सङ्गस्थितावसव्यहस्तं काषायवस्त्रावगुण्ठनं नीलगौररक्तश्यामचतुर्म्मारोपरि विश्वपद्मवज्रावस्थितं शान्तं लक्षणव्यञ्जनेनान्वितगात्रम्। तस्य भगवतो दक्षिणे मैत्रेयबोधिसत्त्वं गौरं द्विभुजं जटामुकुटिनं सव्यकरेण चामररत्नधारिणं अवसव्येन नागकेशरपुष्पच्छटाधारिणम्। तथा वामतो लोकेश्वरं शुक्लं दक्षिणकरेण चामरधरं वामकरेण कमलधरम्। भगवन्मुखावलोकनपरौ च तौ भावयेत्। ततः षडङ्गन्यासं कुर्य्यात्। भगवतश्चक्षुषोश्चन्द्रस्थितशुक्लक्षिंकारं, श्रोत्रयोः शशिमण्डलावस्थितं जँकारं नीलं, नासापुटे

[1] AN ०नोदना ।

[2] ०सित० dropped in N.

[3] A ०समूह० ।

[4] C drops ०गौ० ...... ०बोधिसत्त्वं

[5] A ०मुकुटिनं ।

[6] A ०च्छत्र० ।

[7] A drops वामकरेण कमलधरं ।

[8] A स्थितशुक्ल० ।

चन्द्रस्थपीतखँकारं, जिह्वायां चन्द्रस्थं रक्त गँकारं, ललाटे चन्द्रस्थं श्यामस्कँकारं, स्तनमध्ये चन्द्रस्थशुक्लसँकारं चिन्तयेत्। तदनु ज्ञानसत्त्वभावनां कृत्वा शिरसि चन्द्रमण्डलोपरि ॐकारजं सितमष्टारचक्रं तदुपरि चन्द्रस्थं ॐकारं, कण्ठे चन्द्रोपरि आःकारजमष्टदलपद्मं तन्मध्ये चन्द्रस्थं आःकारं, हृदि चन्द्रस्थहुंकारजं वज्रं स्वबीजगर्भं कायवाक्चित्तविशुद्ध्या च एतदेवं भावयेत्। इति भगवन्तमाखेदं यावद् भावयित्वा मन्त्रं जपेत्। तत्रैष मन्त्रः। ॐ आः वज्र हुँ स्वाहा।

॥ इति वज्रासनसाधनं समाप्तम ॥

1 C' घुंकारं।
3 A आकारं।
5 A वज्रसत्त्व।
2 AN आकारं
4 A एवचयं।

6.

आर्य्यषडक्षरीमहाविद्यायै नमः[1] ।

आदौ तावन्मन्त्री सुखासनोपविष्टः मुखशौचादिकं[4] कृत्वा [2]स्वहृदि चन्द्रस्थसितह्रीःकारविनिर्गतरश्मिभिर्गुरु-बुद्धबोधिसत्त्वान् पुरतो [3]बुद्धादीन् दृष्ट्वा सम्पूज्य त्रिशरण-गमनादिकं कुर्य्यात् रत्नत्रयं मे शरणमित्यादिना[5] । यावन्तः सत्त्वाः सत्त्वसंग्रहेन[6] संगृहीताः अण्डजा वा जरायुजा वा संस्वेदजा वा औपपादुका वा रूपिणो वा अरूपिणो वा संज्ञिनो वा असंज्ञिनो वा नैवसंज्ञाना-संज्ञिनो वा यावत्[7] कश्चित् सत्त्वधातुः प्रज्ञप्यमानः प्रज्ञप्यते[8] सर्व्वे मया अनुपधिशेष[9]निर्व्वाणधातौ प्रतिष्ठापयि-तव्या इति । ततः ॐ स्वभावशुद्धाः सर्व्वधर्म्माः स्वभाव-शुद्धोऽहं इति वारत्रयमुच्चारयेत्[10] । तदनु शून्यतां मुहूर्त्त-मालम्बयेत्[11] । तदनन्तरं[12] स्वहृदये[13] सितपद्मोपरि चन्द्र-मण्डलं तस्योपरि सितह्रीःकारं ततो निश्चरद्[14]नेकरश्मि-शतसहस्रं ध्यात्वा तेन सर्व्वसत्त्वानामशेषा[15]नादिकाल-[16]सञ्चितं रागादिक्लेशसमूहं सत्त्वानां विशोध्यन्ते[17] । तत्

1 This *Namaskāra* is given only in Ab.

2 स्वहृदि......पुरतो is dropped in Ab and B.

3 बुद्धादीन् dropped in ANC.

4 A शरणादिकं । 5 A ०त्रयशरणं० ।

6 A सत्त्व० । 7 N यावान् ।

8 ते dropped in NC. 9 A अनुपधिशेषेण ।

10 Ab ०चार्य्य । 11 Ab मुहूर्त्तमात्रं ध्यात्वा ।

12 Ab तदनु । 13 ABNC हृदये ।

14 Ab ततोऽनेक० । 15 ABNC तेनाशेषा० ।

16 A सञ्चित । 17 AB विशोध्य ततः ।

पुनस्तत्रैव प्रवेशयेत्[1] । तत्परिणतमात्मानं लोकेश्वररूपं सर्व्वालङ्कारभूषितं शुक्लवर्णं चतुर्भुजं वामतः पद्मधरं, दक्षिणतो अक्षसूत्रधरं, अपराभ्यां हस्ताभ्यां हृदि संपुटाञ्जलिस्थितं ध्यायात्[2] । दक्षिणे मणिधरं तद्वद्वर्णं[3] भुजान्वितं पद्मान्तरोपरिस्थं वामे तथैव अपरपद्मस्थां[4] षड़क्षरीं महाविद्याम् । ततः ॐ महासुख वज्रसत्त्व जः हुँ वँ होः[5] सुरतस्त्वं अललललहोः अः अ. अः अः इत्यधिष्ठानमन्त्र[6]राजमुच्चारयेत् । एवं ध्यात्वा[7] ततो लोकेश्वरात्महृदय[8]चन्द्रमण्डलादक्षसूत्राकारं शुक्लवर्णं मुखेन निर्गत्य नाभौ प्रविशन्तं चक्रभ्रमणयोगेन इमं[10] मन्त्रराजं सर्व्वबुद्धहृदयचिन्तामणिकल्पं पश्येदनिमित्तयोगेन । ततो जपं कृत्वा [11]भ्रमणप्रवेशनादिकं प्राप्याचिरेणैव[12] कालेन आद्यः [13]कृपावान् गुरुभक्तो योगी सिध्यति ।

ॐ मणिपद्मे हुँ इति[14] जापमन्त्रः । तत उत्थानकाले इमं मन्त्रराज[15]मुच्चार्य्योत्तिष्ठेत् । ॐ वज्रसत्त्व समयमनुपालय[16] वज्र[17]सत्त्वत्वेनोपतिष्ठ, दृढ़ो मे भव, सुतोष्यो मे भव;

[1] A प्रवेशस्तन ।

[2] ध्यायात् omitted in Ab.

[3] A तद्वर्णा० N तत्तद्वर्णा० ।

[4] A पद्मस्था ।

[5] A हाः ।

[6] Ab मन्त्रम्० ।

[7] Ab ध्यानं कृत्वा ।

[8] AN ०हृदये ।

[9] A ०भ्रम० ।

[10] AC इयं, Ab इदं ।

[11] A भ्रमणावेशेना०, BN भ्रमणावेशना० ।

[12] A प्राप्यादि० ।

[13] A क्रिया० ।

[14] इति dropped in ANC.

[15] A मुच्चार्येति० ।

[16] A ०पालयन ।

[17] A ० सत्त्वो तेनो० ।

सुपोष्यो मे भव, अनुरक्तो मे भव, सर्व्वसिद्धिं मे प्रयच्छ, सर्व्वकर्म्मसु च मे चित्तं श्रेयः कुरु, हुँ हहहह होः[1] भगवन् सर्व्वतथागतवज्रमा मे मुञ्च वज्रीभव महासमयसत्त्व आः। एवमुक्त्वा यथासुखं विहरेदिति।

॥ आर्य्यषडक्षरीमहाविद्यासाधनं समाप्तम्॥

7.

पद्मकुलोद्भवं नाथं सर्व्वज्ञकृतमौलिनम्[2]।
प्रणम्य साधनं वक्ष्ये सर्व्वरोगविनाशनम्।

प्रथमं तावदाचार्य्यानुगता[3] सिद्धिः—

[4]तस्माच्च सर्व्वभावेन गुरुं पूजयेद् यत्नतः।
गुरुणा परितुष्टेन[5] कर्म्मसिद्धिः प्रजायते॥
मण्डलप्रविष्टस्य सिद्धिरनुज्ञाता च सर्व्वथा।
स्वसमयसम्वरं रक्षयन् सिध्यते ध्रुवम्॥

मुखशौचादिपूर्व्वकं देवगृहे पटादिगतभट्टारकमवतार्य्य स्वहृदये [6]आद्यक्षरेण चन्द्रमण्डलं तस्योपरि अष्टमस्य चतुर्थकं बीजं सप्तमद्वितीयेना[7]सनं प्रथमचतुर्थेन मण्डितं षोडशेन संयुक्तं शुक्लवर्णं मनोरमं ततो विश्वरश्मीन्निःसार्य्य तै रश्मिभिर्निष्पन्नान् गुरून् सबुद्धमूर्त्तीन् दृष्ट्वा पूजयित्वा अभिवन्द्य चानेन मन्त्रेण ॐ वज्रपुष्पे हुँ, ॐ वज्रधूपे हुँ, ॐ वज्रदीपे हुँ, ॐ वज्रगन्धे हुँ, ॐ वज्रनैवेद्ये हुँ ततो—

[1] AN हो। [2] C मालं। [3] A चार्य्यान् गता।
[4] The metre in both these *Ślokas* is faulty.
[5] A परितुष्टो म। [6] A आद्याद्य०। [7] AC द्वितीय ना०

रत्नत्रयं मे शरणं सर्व्वं प्रतिदिशाम्यघम्[1] ।
अनुमोदे[2] जगत्पुण्यं बुद्धबोधौ दधे मनः ॥
आबोधेः शरणं यामि बुद्धं धर्म्मं गणोत्तमम् ।
बोधौ चित्तं करोम्येष स्वपरार्थप्रसिद्धये ॥

[3]उत्पादयामि परमं वरबोधिचित्तं
निमन्त्रयामि बहुसर्व्वसत्त्वान् ।
इष्टां चरिष्ये वरबोधिचारिकां
बुद्धो भवेयं जगतो हिताय ॥

इति । प्रणिधिपूर्व्वकं सर्व्वधर्म्मनैरात्म्यं भावयेत् अनेन मन्त्रेण । ॐ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहम् ।

बीजं मायोपमाकारं[4] त्रैधातुकमशेषतः ।
दृश्यते स्पृश्यते चैव यथा माया हि[5] सर्व्वतः ।
न चोपलभ्यते चैव सर्व्वस्य जगतः स्थितिः ॥

इत्यधिमुच्य । ततोऽनादिकालीनममत्वकल्पनाबीजमपनीय स्वभावमधिमुच्येत्[6] । ॐ स्वभावशुद्धाः सर्व्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽहम् । ततः पूर्व्वोक्तबीजनिष्पन्नं पद्मं तस्योपरि ह्रीःकारं तत्सर्व्वं[7] निष्पन्ने सति श्रीमल्लोक[8]नाथं वज्रपद्मगर्भचन्द्रस्थं वज्रपर्य्यङ्कं शशिप्रभं कुन्देन्दुवर्णमुज्ज्वलं जटामकुटधरं शान्तं अमिताभकृतशेखरं[9] व्याघ्रचर्म्मनिवसनं चतुर्भुजं नानालङ्कारभूषितं, दक्षिण-

[1] A °मोच ।   [2] A °मोद्य ।
[3] In A instead of these two lines we have उत्पादं यामौ अङ्ग In the same *Śloka* N reads अहं instead of बद्ध ।
[4] N adds विचिन्त्य after मायोपमाकारं ।
[5] A माया ति° ।   [6] A °मुंचेत् ।   [7] C तसत्र ।
[8] A ष्रीमन् ।   [9] A °कृतशेखरं

करे अक्षमालाधरं, वामकरे[1] पद्ममणिविभूषितं, द्वौ हस्तौ संयुक्तौ सर्व्वराजेन्द्रमुद्रा हृदि संस्थितं ततोऽहङ्कारं कुर्य्यात् अहमेव लोकेश्वर इति। ततो ज्ञानसत्त्वमाकृष्य यथोपदेशतः स्वमन्त्रेणार्घ्यपाद्यादिकं दद्यात्। समाजमुद्रया एकीकृत्यानेन मन्त्रेण सह विन्यसेत्। ॐ सरतवज्र अलललललहोः समयस्त्वं समयस्त्वं समयमहम्। यथोपदेशतो अभिषेककवचपट्टबन्धाधिमोक्षणसमतालपूजास्तुतिं च कृत्वा भावनापूर्व्वकं जपं कुर्य्यात्। स्वहृदि[2] चन्द्रोपरि षडक्षरं प्रदीपमालामिव गृहान्तरद्योतिनीं पश्येत्। मन्त्रः[3] ॐ मणिपद्मे हूँ। अक्षरलक्षं जपेत्। ततो द्वितीयतृतीयेन विगतकल्मषो भवति, पञ्चानन्तर्य्यकारिणोऽपि कोटिजापेन सिद्ध्यति। तत उत्थातुं[4] कामोऽर्घ्यादिकं दत्त्वा विशिष्टाहङ्कारेण विहरेत्। चतुःसन्ध्यं जपित्वा कुशलमूलं परिणम्याभिप्रेतसिद्धये[5] अर्द्धरात्रौ[6] ज्ञानसत्त्वं विसर्ज्य[7] शताक्षरं चोच्चार्य्य कायवाक्चित्तरक्षां च कृत्वा यथासुखं विहरेदिति। यदि रोगादि नाशयितुं इच्छति तदा यथोपदेशतः[8] पुष्यनक्षत्रेणापतितगोमयेन भट्टारकस्याग्रतश्चतुरस्रं मण्डलकं कुर्य्यात्। अभिप्रेतषड्क्षरविदर्भितमष्टोत्तरशतं[9] जपेत्। षण्मासेन सिध्यति न संशय[10] इति।

॥ कारण्डव्यूहाम्नायेन रचितं साधनं समाप्तम् ॥

[1] AN चामर।
[2] स्वहृदिन्द्रो०।
[3] मन्त्रः dropped in A.
[4] A ०तुमामा०।
[5] A ०गम्याभिप्र०।
[6] A दुर्द्धराचौ।
[7] A विहृत्य।
[8] A यथोप्र०।
[9] A ०मष्टाक्षर०।
[10] A वर्षांसय, C ग्रताय।

8.

पूर्व्वविधानेन चन्द्रमण्डलं सप्ततृतीयकं बीजं त्रयोदशाक्रान्तं इन्दुबिन्दुविभूषितं तेनैव निष्पन्नं श्रीमल्लोकनाथं जटामकुटधरं शान्तं चन्द्रांशुमिव निर्म्मलं सर्व्वालङ्कारभूषितं वामेन पद्मधरं दक्षिणे वरदं पद्मचन्द्रासनस्थं भावयेत्। हस्तद्वयेन मुष्टिं कृत्वा मध्यमपद्मसंकोचमिव अनया मुद्रया मुद्रयेत्। ततो जापं कुर्य्यात् ॐ मणिपद्मे हुं। अष्टसहस्रेण विगतकल्मषो भवति, द्वितीये तृतीये स्वप्नानि पश्यति, पञ्चानन्तर्य्यकारिणोऽपि कोटिजापेन सिध्यति।

॥ श्रीमल्लोकनाथसाधनं समाप्तम् ॥

9.

ह्रीःकारज्ञाननिष्पन्नो हालाहलो [4]महद्वपुः।
त्रिनेत्रं त्रिमुखं चैव जटामकुटमण्डितम्॥
अर्द्धचन्द्रधरं देवं कपालकृतशेखरम्।
जिनबिम्बजटान्तःस्थं सर्व्वाभरणभूषितम्॥
सितारविन्दनिर्भासं शृङ्गारादिरसान्वितम।
षड्भुजं हसितं[5] वक्त्रं व्याघ्रचर्म्म[6]सुवाससम्॥

[1] मध्यसं०।
[2] A त्वप्राणि।
[3] A हलाहला
[4] C महावपुः।
[5] A सहितं।
[6] C ०चर्म्माग्रमवासनं

दक्षिणे करे वरदं द्वितीये चाक्षमालिकम्[1]।
तृतीये शरनर्त्तनं वामे पद्मविभूषितम् ॥
द्वितीये कुचधरं चैव तृतीये धनुरेव च।
दक्षिणे त्रिशूलं चैव सर्पेण परिवेष्टितम् ॥
वामे पूर्णकपालं[2] तु पुष्पैर्नानासुगन्धिभिः।
रक्तपद्मस्थितं चैव ललिताक्षेप[3]संस्थितम् ॥
रत्नाचलगुहान्तःस्थं भावयेद् योगचिन्तकः।
स्फुरद्बुद्धमयैर्बिम्बैः[4] विविधैः प्रातिहार्य्यकैः ॥
सर्व्वाहारं तु भुञ्जानो निर्विकल्पसमाधिना।
अन्तर्ज्जल्पो जपेन्मन्त्रान् भावयेत् क्रमयोगतः।
क्षिप्रं च प्राप्यते बोधिरनुत्तरसुखावहा[5] ॥

॥ सर्व्वकामप्रसाधनहालाहलपरितोष[6]णवज्रा
नाम समाधिः ॥

[1] A °मालिकां।
[2] A °लञ्च A °लन्तु।
[3] A °ताक्षय°।
[4] A मयोत्बम्बै
[5] A °सुखामहा।
[6] A परितो वन°।

10.

हृच्चन्द्रे न्यस्त[1] ह्रीःकारं धर्म्मनैरात्म्यभावनम् ।
कृत्वा संस्फार्य्य[2] तस्माच्च रक्तरश्मीन् नभःसमान् ॥
तैश्च लोकेश्वराकारं जगत् स्थावरजङ्गमम् ।
कृत्वा सम्बोधिसत्त्वार्थं जातं हृदि प्रवेश्य च ॥
तं ह्रीःकारं परावृत्य झटिति ज्ञानयोगतः ।
तं सितं रक्तवर्णं तु पद्मरागसमद्युतिम् ॥
पञ्चबुद्ध[4]मकुटधरं हर्षेणोत्फुल्ललोचनम् ।
वामतो स्पर्द्धया नालं धृत्वा षोड़शपत्रकम्[6] ॥
पद्मं विकाशयन्तं च हृदि दक्षिणपाणिना ।
मयूरोपरि मध्यस्थे निपण्णं चन्द्रमण्डले ॥
सत्त्वपर्य्यङ्कमाभुज्य सशृङ्गाररसोत्सवम् ।
चैत्यान्तःस्थमहाकर्म्मकूटागारविहारिणम् ।
भावयेद् वज्रधर्म्माग्र्यं[8] नित्यं बोधिमवाप्नुयात् ॥

भावनाखिन्नो हृच्चन्द्रे न्यस्य मालामिवाविक्षिप्तचित्तो जपेत् । तत्रायं जप्यो मन्त्रः ॐ वज्रधर्म्म ह्रीः ।

॥ साधनोपायिका संक्षिप्ता वज्रधर्म्मस्य ॥

---

[1] A जीःकारं ।
[2] AN संस्थार्य्यं ।
[3] C ०मयं ।
[4] AN ०मुकुटं ।
[5] N हर्षोत्फुल्ललोचनं । A हर्षोत्फुल्लवनं ।
[6] N ०यन्त्रकं ।
[7] A ०मातुष्य ।
[8] A ०धर्म्मग्रः ।

11.

नमः षडक्षरीलोकेश्वराय ।

सम्यक् परहितोद्युक्तमनसाऽऽलम्ब्य देहिनाम् ।
निःशेषदुःखोपशमं सत्सुखे च प्रतिष्ठितम् ॥
तन्मना हृदि सञ्चिन्त्य भावयेच्छुभ्रदीधितिम् ।
तत्प्रभाभिः स्फुरन्तीभिस्तनुं स्वामवभासयेत् ॥
विश्रम्य विधिवन्मन्त्री संहृत्य सद्वितर्कितः ।
स्फुटमुच्चारयेन्मन्त्रं श्वेतदीधितिभास्वरम् ॥
स्वनाभिमण्डलेनैवं प्रवेश्य हृदि संहरेत् ।
इति कुर्व्वन् त्रिधा ध्यायात् कायवाक्चित्तशोधनम् ॥
तत्र स्वदेहसंस्थेन कायादेः शुद्धिमात्मनः ।
बहिर्गतेन मन्त्रेण प्राणिनां तु विचिन्तयेत् ॥
दृष्टोच्चारितमन्त्रोत्थं पुरतो देवतात्रयम् ।
मन्त्रोच्चारणसंहारक्रमात् प्रत्येकमाचरेत् ॥
विचित्रपूजानिर्म्माणं तन्निष्पादनमेव च ।
परिपूरिं ततः शुद्धिमिष्टार्थे परिणामनाम् ॥
मन्त्रजापं ततः कुर्य्यात् विधिनाऽन्ते जपस्य तु ।
पूजादि पूर्व्ववत् कृत्वा देवतां हृदि संहरेत् ॥
समाधिप्रतिलम्भादौ चतुःसन्ध्यमिमं विधिम् ।
कुर्व्वन् लक्षं जपेन्मन्त्री विजनेषु गृहादिषु ॥

AC संश्चि० । A प्रभाभिस्फुरन्तो०
A समव० ; ABN ०लेनैनं ;
A प्राणिनात्र विचि० ; N प्राणिना शुद्धि ।
C मन्त्रोर्थं ; BN तन्निर्य्यातन०

श्वासचिन्तां विना कार्य्यो जापस्फुरणसंस्कृतैः ।
पापक्षयादौ सर्व्वत्र चतुरस्रं च मण्डलम् ॥
कारयित्वा पटाद्यत्र पुरो ध्यात्वाथवा विभुम् ।
मण्डलार्च्चनमर्च्चां वा कृत्वा कुर्य्यादमून् विधीन् ॥

तत्रायं देवताकारोपदेशः—

पर्य्यङ्किनं सितं साक्षमालाब्जं सम्पुटाञ्जलिम् ।
दृष्ट्वा विभुं तत्प्रतिमां देवीं वीरासनाश्रिताम् ॥
आर्य्यां तु चिन्तयेत् पीतां वामे रत्नच्छटाभृताम् ।
रिक्तसव्यकरां रत्नमौलिं वीरासनानुगाम् ॥

॥ इत्यार्य्यषड़क्षरीमहाविद्यालोकेश्वरभट्टारकोपदेश-
परम्परायातसाधनविधिः ॥

1 A श्वासचिन्तोऽपिना ।
2 A स्फुरणास्कृतैः ।
3 A मर्थाम्बा, C मर्चाम्बा ।
4 A ॰मालाजं, C ॰मनोज्ञं ।
5 A ॰च्छृत्ता भ्रमं ।
6 AC रक्त॰
7 AC त्रिभुं मना॰ ।
8 AC इत्याचार्य्य॰ ।
9 A ॰षड़क्षर॰ ।

12.

क्वचित्[1] षड़क्षरीसाधने भगवान् समणि[2]पुस्तकाङ्कित-पद्मधरः, मणिधरस्तु पुस्तकरहितमणिपद्मधरः, षड़क्षरी तु मणिरहितपुस्तकपद्मधरा। पूजामन्त्रः[3] ॐ लोकेश्वर पुष्पं प्रतीच्छ स्वाहा एवं धूपं दीपं[4] इत्यादि बोद्धव्यम्। अन्यदेवतायां तत्सम्बोधनं कार्य्यम्। ज्ञानमण्डलाकृष्टावयं मन्त्रः, ॐ महासुख वज्रसत्त्व जः[5] हुँ वं होः सुरतस्त्वं अललललहोः[6] अः[7] अः अः अः॥

[षडक्षरीसाधनम्]

13.

नमः खसर्पणाय।

प्रथमं तावन्मन्त्री सुखासनोपविष्टः [8]कृतमुखशौचादिकः शुचाववकाशे[9] स्वहृदि[10] अकारेण चन्द्रमण्डलं विभाव्य तदुपरि सितह्रीःकारं तद्रश्मिभिराकृष्याग्रतोऽम्बरे गुरुबुद्ध-

---

[1] A इति।
[2] A सपुस्त०।
[3] ABNC ०मन्त्रास्तु।
[4] AC नैवेद्यादि।
[5] AC ०सत्त्वा।
[6] होः dropped in A.
[7] Ab आः, C आः आः आः।
[8] Ab drops कृतमुख...०वकाशे।
[9] AB ०काशो।
[10] A हृदि।

बोधिसत्त्वादीनानीय हृद्बीजरश्मिसम्भवपूजामेघैः सम्पूज्य पापदेशनादिकं कृत्वा चतुर्ब्रह्मविहारभावनां च ततः शून्यतां भावयेत्, ॐ[1] शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहमिति चाधितिष्ठेत्। तदनु पूर्व्ववत् ह्रीःकारं विभाव्य गगनकुहरे संस्फार्य्य[2] संहृत्य तद्भूतं[3] लोकेश्वरमात्मानं भावयेत् शीतांशुकोटिप्रभं जटामकुटिनं अमिताभकृतशेखरं सर्व्वालङ्कारविभूषितं [4]स्मेरमुखं अर्द्धपर्य्यङ्केन[5] पद्मचन्द्रासनस्थं दक्षिणेन वरदं [6]वामेन पद्मधरम्। दक्षिणपार्श्वे आर्य्यतारासुधनकुमारौ वामपार्श्वे भृकुटीहयग्रीवौ। ततः शिरसि ॐकारं, कण्ठे आःकारं, हृदि हूँकारमिति सञ्चिन्त्य खेदपर्य्यन्तं यावत् तिष्ठेत्। खेदे तु मन्त्रं जपेत्। तत्रायं मन्त्रः ॐ ह्रीः स्वाहा।

इत्यार्य्यखसर्पणलोकेश्वरसाधनम्

[1] ॐ dropped in A.

[2] A संस्यार्य्य।

[3] A चात्यद्भूतं, B स्तद्भूतं।

[4] C मेव०।

[5] A ०पर्य्यंकिनो।

[6] AC वामे पद्मं।

14.

नमः खसर्पणाय ।

अभिमतफलदानो[1]द्भामि[2]कल्पद्रुमश्रीः
सुगतनय[3]महाध्वक्षेम कृत्मार्थवाहः ।
भवसममसभावः सर्व्वभावस्वभावः[4]
शमयतु जगदंहः[5] सोऽयमम्भोजपाणिः[6] ॥
प्रातर्म्मुखादिसंशुद्धिं विधाय विजनालये[7] ।
हृच्चन्द्रबीजकिरणैः सृदुविष्ट[8]रसंस्थितः ॥
स्वबीजं हृदये ध्यात्वा पूर्णेन्दुपरिभास्वरम् ।
संचाद्य[9] तत्करै[10]रग्रे समानीय [11]नभोऽङ्गणे ॥
श्रीमत्खसर्प[12]णं नाथं गुरुबुद्धौघ सत्सुतान्[13] ।
पूजयेद् विविधैः पूजामेघैस्तद्बीजसम्भवैः ।
ततोऽभिवन्द्य[14] कुर्व्वीत पापस्य देशनादिकम् ॥

यदनादिमति संसारे संसरता मया कृतमकुशलं कारितं वा क्रियमाणं वा परेणाभ्यनुमोदितं तत् सर्व्वं [15]भगवतामग्रतो देशयामि ।

संबुद्धबुद्धपुत्रैरार्य्यैरन्यैश्च यत् कृतं कुशलम् ।
अनुमोद्य तदवशेषं सम्यक् परिणामयामि सम्बोधौ ॥

---

[1] A °दानामि°, C °दाड्डामि° ।
[2] A °महाध्वय°, C °महार्थध्वय° ।
[3] सुगततनय° ।
[4] स्वभावः dropped in C.
[5] A भुजगदन्तः ।
[6] A °सम्भोवत्त्व° ।
[7] C °वये ।
[8] ANC °विस्तर°
[9] A संत्राद्य ।
[10] A तत्किरणै ।
[11] AC नभोद्गणे ।
[12] A खसर्ज्जनं ।
[13] ANC तत्सुतान् ।
[14] C °भिवन्द्य ।
[15] A भगवतोऽग्रत ।

बुद्धं गच्छामि शरणं करुणामयमुत्तमम्[1] ।
धर्म्मं च सर्व्वधर्म्माणां[2] रसरूपं निरञ्जनम् ॥

मुदितादिभूप्रविष्टं च बोधिसत्त्वगणं तथा[3] निवृत्तिं च कर्त्तुकामान् बुद्धान् परहित[4]विधानाय चिरस्थितये[5] याचयामि सर्व्वावरणविमूलनहेतुभूतायां बोधौ चित्तमुत्पादयामि सततसुगतैकमार्गं च[6] आशयविशुद्ध्या समाश्रितोऽस्मि । तत एकानेकवियोगादेतत् सकलमेव चलाचलं जगत् शून्यमिति विचिन्त्य ॐ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहं इति शून्यतामधितिष्ठेत् । अधिष्ठाय प्रकृतिविशुद्धाः सर्व्वे इमे[7] धर्म्मास्तथाहमित्यवलोक्य ॐ स्वभावशुद्धाः सर्व्वधर्म्माः स्वभावशुद्धोऽहमिति पठेत् । ततो विज्ञानमात्रात्मको[8] भावकः पूर्व्वप्रणिधिसञ्चोदितः पंकारपरिणतविश्ववर्णकमले अकारजं पूर्णशशिमण्डल[10] ममलं तस्योपरि ह्रीः[9]कारमतिप्रभास्वरं स्फुरत्[11]किरणसमूहव्याप्तनभःस्थलं विभाव्य तत्परिणतं स्वबीजगर्भं[12] नालालङ्कृतं विकचकमल[13] मवलोकयेत् । तत एतत् सकलपरिणतमात्मानं भगवन्तं ध्यायात् हिमकर-

[1] AC °मुत्तरं ।
[2] AC सर्व्वधर्म्माणां सरूपञ्च ।
[3] A ग़तथा; तथा dropped in Ab.
[4] AC पर° ।
[5] AC चिरस्थितयो ।
[6] A समुगतसुगतमार्गञ्च, N सततसुगतमार्गञ्च ।
[7] इमे dropped in A.
[8] AN मात्रात्मका ।
[9] Ab ऊंकार° ।
[10] AC मण्डलं ।
[11] N स्फारत्° ।
[12] A स्वबीजं भग ।
[13] A विकचकनाल, C विकचनाल ।

कोटिकिरणावदातं देहं ऊर्द्ध्[1]जटामकुटं अमितामशेखरं[2] विश्वनलिननिषण्णं शशिमण्डले अर्द्धपर्य्यङ्कनिषण्णं सकलालङ्कारधरविग्रहं स्मेरमुखं द्विरष्टवर्ष[3]देशीयं दक्षिणे वरदकरं[4] वामकरेण सनालकमलधरं करविगलत्पीयूष[5]-[6]धाराभ्यवहाररसिकं[7] तदधः समारोपितोर्द्ध्वमुखं महाकुक्षिमतिकृशमतिशितिवर्णं[8] सूचीमुखं तर्पयन्तं[9] श्रीमत्पोतलकाचलोदरनिवासिनं करुणास्निग्धविलोकनं[10] शृङ्गाररसपर्य्युपासितं अतिशान्तं नानालक्षणालङ्कृतम्।

तस्य पुरतस्तारा दक्षिणपार्श्वे सुधनकुमारः। तत्र तारा श्यामा[11] वामकरविधृतं सनालमुत्पलं दक्षिणकरेण विकाशयन्ती[12] नानालङ्कारवती अभिनवयौवनोद्भिन्नकुचभारा। सुधनकुमारश्च कृताञ्जलिपुटः कनकावभासिद्युतिः[13] [14]कुमाररूपधारी वामकक्षविन्यस्तपुस्तकः सकलालङ्कारवान्।

पश्चिमे भृकुटी हयग्रीव उत्तरे। तत्र भृकुटी चतुर्भुजा हेमप्रभा जटाकलापिनी[15] वामे त्रिदण्डीकमण्डलुधारिहस्ता दक्षिणे [16]वन्दनाभिनयाक्षसूत्रधरकरा त्रिनेत्रा।

[1] ABNC ऊर्द्ध०।   [2] ANC अमिताभकृत०।
[3] A वृतजालधर०।   [4] AN ०देशीयां, Ab ०देहं।
[5] A नवनकरं।   [6] BCb ०लितपीयष, AC त्यायुषं।
[7] A ०नासिकं।   [8] ०मतिशितिवर्णं dropped in Ab.
[9] AC तर्ज्जयन्तं।   [10] ABNC ०स्निग्धावलोकनं।
[11] Ab श्यामवर्णा।   [12] A omits ०कुचभारा। सुधन०, C ०कुचतारा।
[13] Ab ०भासद्युतिः।   [14] A माररूप०।
[15] A जकलापिणी।   [16] N वन्धना०।

हयग्रीवो रक्तवर्णः खर्व्वलम्बोदरः ऊर्द्धज्वलत्पिङ्गल-केशः [1]भुजगयज्ञोपवीती कपिलतरश्मश्रुश्रेणीपरिचितमुख-मण्डलः रक्तवर्त्तुलत्रिनेत्रः भ्रूकुटीकुटिलभ्रूकः व्याघ्र-चर्म्माम्बरः दण्डायुधः दक्षिणकरेण वन्दनाभिनयी । एते सर्व्व एव स्वनायकाननप्रेरितदृष्टयो यथाशोभमवस्थिता-श्चिन्तनीयाः । ततः स्वहृदि शशिमण्डलोपरि ह्रीःकारं विभाव्य तस्माच्च नानाकारान् रश्मीन् संस्फार्य[4] त्रैधातु-कमापूर्य्य सर्व्वसत्त्वान् लोकेश्वरपदे[6] प्रतिष्ठाप्य तान् रश्मीन् पुनस्तत्रैव बीजाक्षरे प्रवेशयेत् । पुनस्तत्किरणैरेव ज्ञानसत्त्वमाकृष्य समयसत्त्वेन सह क्षीरनीरयोरिव एक-रूपतां ध्यायात् । ततः कायवाक्चित्तविशुद्ध्या यथाक्रमं शिरसि सितं ॐकारं कण्ठे रक्तमाःकारं हृदि कृष्णहुँकारं विचिन्तयेत् । अमी चानवरतनिःसरदनन्त[11]किरणजाल[12]-विध्वस्त[12]निखिलसत्त्वराशिकलुषसङ्घाता[13] इति भावनां यथाशक्ति स्फुटीकुर्य्यात् ।

पाटवं धारणां प्रज्ञां सौभाग्यारोग्यसम्पदम् ।
लभते भावनायोगात् साक्षात्कारं च[14] वीर्य्यवान् ॥

भावनाखिन्नस्तु मन्त्रमेकाग्रचेतसा जपेत् । तत्रायं मन्त्रः ॐ ह्रीः स्वाहा । अमी च वर्णाः शरद-

---

[1] A भुजत०, C भुजङ्ग० ।
[2] A ०वसुल० ।
[3] AAbC भ्रकुटी ।
[4] AC संस्थाप्य ।
[5] AC ०पद० ।
[6] AC ०द्वार ।
[7] A ०नीरयोनि ।
[8] A ०रूपती ।
[9] A ०तमोंकारं, C सितमां ।
[10] A ०वनतु ।
[11] C ०ज्वाग० ।
[12] AN ०विध्वस्त० ।
[13] Ab संघातो, B संघाता ।
[14] AC करयाम ।

6

सकलतारकामालिकेव प्रभास्वराः स्फुरदनेकरश्मयः । जपखेदात्तु[1] पुण्यं परिणमय्य उत्थाय[2] यथासुखं देवताहङ्कारमुद्वहन् विहरेत् ।

विधाय साधनं हृद्यं[3] श्रीमल्लोकेश्वरस्य यत् ।
मया पुण्यं समासादि तेनास्तां तत्पदं जगत् ॥

॥ इति खसर्पणसाधनं समाप्तम् ।
कृतिः[4] पद्माकरमतिपादानाम् ॥

15.

नमः श्रीखसर्पणाय ।

इह शुभङ्करनामा उपासकः शुभकर्मकारी करुणायमानः स किल पोतलकगमनोद्यतः गच्छन् खाडीमण्डले[5] खसर्पणनामा ग्रामोऽस्ति तत्रोषितः । तस्य तु भगवतार्य्यावलोकितेश्वरेण प्रत्यादेशो दत्तः । मा गच्छ त्वमिहास्मान् वैरोचनाभिसंबोधितन्त्रराजक्रमेण स्थापय तेन महान्

[1] A जपेदातु ।
[2] A परिणामोत्थाय ।
[3] A गद्यं ।
[4] Ab इति ।
[5] A खाली.० C खादी० ।

सत्त्वार्थो भविष्यति। तत्रासौ भगवन्तं शीघ्रमेव कारितवान् इत्येषा श्रुतिः। तत्र भगवतः साधनाय दृष्टिसम्पत्तिः क्रियते। तथाहि वरं भिक्षोः शीलविपत्तिर्न पुनर्दृष्टिविपत्तिरिति अतस्तत्र तावत् क्षणिकान् निरात्मकान् सर्व्वधर्म्मान् व्यवलोक्य व्यपगतसकलविकल्पः कृपाशयोऽहो बत अमी सत्त्वाः क्लेशकर्म्मादिभिरुपद्रुताः, ततो जातिजरामरणदुःखैरतीव पीड्यमानाः सन्तोऽनेकप्रकारदुःखमनुभवन्ति। ततोऽहं लोकेश्वरो भूत्वा तेषां दुःखान्यपनयामि सर्व्वज्ञज्ञाने प्रतिष्ठापयामि। इत्येवं प्रतिज्ञाशयं कृत्वा स्वहृदि पंकारजसहस्रदलपद्मवराटकमध्ये अकारजं चन्द्रमण्डलोपरि आः ताँ सुँ भ्रूँ हँ इति पञ्च बीजानि विन्यस्य एतद्रश्मिमालाभिः सञ्चोद्यानीय तान् गुरुबुद्धबोधिसत्त्वान् गगनतले पुरोवर्त्तिनः कृत्वा वन्दनापूजापापदेशनात्रिशरणगमनादि सप्तविधां पूजामेकादशविधां वा कृत्वा मैत्रीकरुणादिचतुर्ब्रह्मविहारभावनां कुर्य्यात्। ततः ॐ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहं इत्युच्चार्य्य शून्यताबोधिं कृत्वा भगवानवलोकितेश्वरो योगात्मना भूयते। स च शरत्काण्डगौरः जटामकुटी शिरसि अमिताभधारी सर्व्वालङ्कारभूषितः रत्नसिंहासनोपरि सहस्रदलपद्मस्थः ललिताक्षेपः द्विभुजैकमुखः वामेन

1 A ततोस्मो० ।
2 A सर्म्यानि ।
3 A कस्विकान् ।
4 A त्रां ।
5 A सं ।
6 A omits त्रिशरणगमना० ।
7 A ०विहारी० ।
8 A ललिताद्धयः ।

पद्मधारी दक्षिणेनामृतधारा[1]स्रवद्वरदः सत्त्वपर्य्यङ्कासीनः। अग्रतस्तारा कनकश्यामवर्णा[2] उन्नतपीनपयोधरा सर्व्वालङ्कारभूषिता उत्पलकलिकासन्नकरद्वयार्पितनेत्रा[3]। तदनु सुधनकुमारः कनकोज्ज्वलः [4]रत्नाभरणो रत्नमकुटी वामकक्षावसक्त[5]कमलिकः कृताञ्जलिपुटः। तदनु भृकुटी जटामकुटिनी मूर्द्धि चैत्यालङ्कृता कनकोज्ज्वला रक्तवस्त्रपरिधाना दक्षिणहस्तेन नमस्कारं कुर्व्वाणा अपरेणाक्षमालाधरा वामकराभ्यां त्रिदण्डीकमण्डलुव्यग्रा। तदनु हयग्रीवो ज्वलद्भासुरः पिङ्गलोर्द्ध्वकेशः [6]नागाभरणो रक्तवर्णः लम्बोदरो व्याघ्रचर्म्माम्बरः दण्डहस्तः। एवं पञ्चात्मको भगवान् भावनीयः सपरिवारः पूजयितव्योऽप्येवंविधः। ततः कृतमण्डले तत्रादौ मण्डलं कृत्वा रक्षां कुर्य्यात्। ॐ मणिधरि वज्रिणि रक्ष रक्ष मां हुँ फट् स्वाहा। ॐ वज्ररेखे[7] हुँ मण्डलमन्त्रः। ॐ आगच्छ भगवन् मण्डलकसिंहासने ॐ आः इति मन्त्रकृतोऽध्येषणायां[8] कृतमण्डलमध्यसिंहासनोपरि सहस्रदलपद्मस्थं पञ्चात्मकं पूजयेदिति। तत्र पूजामन्त्राः— ॐ वज्रपुष्पे हुँ। ॐ वज्रधूपे हुँ। ॐ वज्रगन्धे हुँ। ॐ वज्रालोके[9] हुँ। ॐ वज्राहारे हुँ। इति संपूज्य संस्तुत्य मन्त्रजापं कुर्य्यात्। ॐ सर्व्वतथागतपूजामेघप्रसरसमूहे हुँ। पूजाधिष्ठान-

[1] A drops धारा।
[2] A ०वर्णाः।
[3] C त्रिनेत्रा।
[4] A वस्त्राभरणो।
[5] AC ०सक्तमलिकः।
[6] AN नाना०।
[7] A ०रेख।
[8] A ०ध्येयना।
[9] AC ०वज्रगन्धे।

मन्त्रः ॐ[1] आः ताँ सुँ भृँ हँ फट् फट् स्वाहा। ॐ सर्व्वतथागतसुललितनमितैर्नमामि भगवन्तं जः हुँ वँ होः प्रतीच्छ कुसुमा[2]ञ्जलिं नाथ होः इति वन्दनामन्त्रः। [3]ॐ मुः स्वाहा इति विसर्ज्जनमन्त्रः। ॐ ख ख खाहि खाहि गृह्ण गृह्ण गृह्णन्तु सार्व्वभौतिका इमं बलिं स्वाहा इति बलिमन्त्रः। अथ पूजारम्भकाले एवमुच्चार्य्य चित्तं शोधनीयं यत् सर्व्वदुश्चरितेभ्यो विरतिं करोमि[4], सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वशिक्षां शिक्षिष्ये[5], यावत् पूजाविधिं न समर्थयामि[6]। यद्येवं न क्रियते तदा रागजं द्वेषजं मोहजं कुशलमूलं स्यात्। इह सर्व्व एव सत्त्वा[7] रागद्वेष-मोहाशयाः। तथाहि राग[8]जकुशलमूलेन नन्दोपनन्दौ नागराजानौ, द्वेषजेन [9]रावणः, मोहजेन वैश्रवणो यक्षो भूतः। इत्यतो रागद्वेषमोहादीन् परिहृत्य [10]चित्त-विशुद्धा करुणामयचित्तेन सर्व्वाण्येव दानादिकुशल-मूलानि कर्त्तव्यानि।

॥ इति खसर्पणसाधनं समाप्तम् ॥

---

[1] A ॐ आँ नाँ हँ ऊं फट् स्वाहा।
[2] A ०माञ्जलिन्मय०।
[3] A खाहिहि०।
[4] A ०द्दुरोमि।
[5] A शिक्षे।
[6] A समन्वयामि, N समन्वयामि।
[7] A सर्व्वत्वा।
[8] A रागकु०।
[9] A रागेण C रमणः।
[10] A चित्तशुद्धा।

16.

[1]नमः खसर्पणाय ।

प्रथमं तावन्मन्त्री सुखासनोपविष्टः स्वहृदि अकारेण चन्द्रमण्डलं ततः ह्रीःकारं सितवर्णं तदुद्भूतसित-रश्मिभिरग्रतोऽम्बरे गुरुबुद्धबोधिसत्त्वान् पश्येत्। तान् स्वहृद्बीजरश्मिभिः सम्पूज्य पापदेशनादिकं कुर्य्यात्। ॐ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहमिति अधिष्ठयेत्। आत्मानं शून्यतायां व्यवलोक्य पूर्व्वोक्तह्रीःकारेण स्फुरण-संहरणक्रमेण लोकेश्वररूपमात्मानं भावयेत् सर्व्वाङ्ग-सितवर्णं जटामुकुटमण्डितम् अमिताभकृतशेखरं सर्व्वा-भरणभूषितं अर्द्धपर्य्यङ्किनं दक्षिणे वरदहस्तं वामे पद्मधरं पद्मचन्द्रासनस्थम्। दक्षिणपार्श्वे आर्य्यवसुधारासुधनौ, वामपार्श्वे भृकुटीहयग्रीवौ। भगवतः शिरसि चन्द्रे ॐ कण्ठे आः हृदि हुं एवं विभावयेत्। ध्यानात् खिन्नो योगी मन्त्रं जपेत्। तत्रायं मन्त्रः ॐ ह्रीः स्वाहा।

॥ आर्य्यावलोकितेश्वरखसर्पणसाधनं समाप्तमिति ॥

[1] This *Sādhana* is only to be found in Ab. *See* fol. 28.

17.

नमः सिंहनादाय ।

द्विभुजैकमुखं शुक्लं त्रिनेत्रं सिंहवाहनम ।
सिंहनादमहं वन्दे सर्व्वव्याधिहरं गुरुम ॥

आदौ तावन्मन्त्री मुखशौचादिकं कृत्वा मनोऽनुकूले स्थाने सुखासनोपविष्टः शुक्लअकारपरिणतं चन्द्रमण्डलं तदुपरि शुक्लह्रीःकारं हृदि पश्येत् । तद्रश्मिभिस्त्रैधातुकमवभास्याकनिष्ठभुवनवर्त्तिनं सिंहनादं सर्व्वगुरुबुद्धबोधिसत्त्वानाकृष्य पुरत आकाशदेशे संस्थाप्य तदनु पुजापापदेशनादिकं कृत्वा चतुर्ब्रह्मविहारान् विभाव्य शून्यताज्ञानवज्रस्वभावाः सर्व्वधर्म्माः ॐ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहं इत्यनेन मन्त्रेण शून्यतामधितिष्ठेत् । ततः प्रणिधानमनुस्मृत्य शुक्लपँकारपरिणतं कमलं[4] तदुपरि शुक्लअकारपरिणतं चन्द्रमण्डलं तदुपरि शुक्लआःकारपरिणतं श्वेतसिंहं तदुपरि शुक्लअँकारपरिणतं श्वेतपद्मं तदष्टके शुक्लह्रीःकारं स्फुरद्रश्मिविसरं एतत् सर्व्वं परिणम्य सिंहनादरूपमात्मानं पश्येत् सर्व्वाङ्गशुक्लं द्विभुजं एकमुखं त्रिनेत्रं जटामुकुटधरं अमिताभालङ्कृतशिरसं महाराजलीलया स्थितं सिंहासने व्याघ्रचर्म्माम्बरधरं स्फुरत्पञ्चतथागतं असल्लुलितपञ्चचीरं अर्द्धचन्द्रालङ्कृतं वामहस्तस्थितशुक्लपद्मोपरि सितखड्गं तत्समीपस्थितं शुक्लपद्मोपरि नानासुगन्धिकुसुमपरिपूर्णशुक्लकरोटकं

---

[1] A क्रौ
[2] A स्वभावात्मको ।
[3] N °मनुस्मृत्य, C °मनस्मृत्य
[4] A omits कमलं...°परिणतं ।
[5] A श्वा° ।
[6] N ॐकार° ।
[7] A °शिरः ।
[8] N °चन्द्राङ्कितं ।

दक्षिणे सितपद्मोपरि सितफणिवेष्टितं सितत्रिशूलदण्डं एवंभूतं भगवन्तं ध्यात्वा ध्यानात् खिन्नो मन्त्री मन्त्रं जपेत्। तत्रायं मन्त्रः ॐ आः सिंहनाद हुँ फट् स्वाहा। विधिश्च प्रतिमाकृतेः[1] पटगतस्य वा भगवतः पुरतः प्रतिमण्डलमेकवारधारण्या। तत्रेयं धारणी— नमो रत्नत्रयाय नम आर्य्यावलोकितेश्वराय बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय महाकारुणिकाय तद्यथा ॐ अकटे विकटे निकटे[2] कटंकटे करोटवीर्य्ये स्वाहा। अपतितगोमयमभिमन्त्र्य अष्टौ मण्डलकान् कुर्य्यात्। प्रतिमण्डलं त्रयोदश वारान् आवर्त्तयन् धारणीं प्रतिमण्डलामलितशेषगोमयं धारण्या[3] सप्त वारानभिमन्त्र्य तेन व्याधिं[4] प्रलेपयेत्। सप्तमे दिवसे त्रयोदशे दिवसे[5] एकविंशतितमे वा पञ्चानन्तर्य्यकारिणोऽपि सिध्यन्ति[6] यदि न सिध्यन्ति[7] तदाऽहं पञ्चानन्तर्य्यकारी स्याम्।

॥ सिंहनादसाधनं समाप्तम्।

विधाय साधनं धन्यं यदलाभि[8] शुभं मया।
सिंहनादस्य नाथस्य निर्व्याधि स्यात् ततो जगत्॥

। कृतिरियं पण्डितावधूतश्रीमदद्वयवज्रपादानाम् ॥

[1] A °प्रतिमाकृतो। [2] AC reads त्रिकटे after निकटे। [3] A °न्धारणी, N °न्धारणीं, C °न्धारणा। [4] A व्याधिं। [5] A °विंशतितमान्त° [6] AC सिध्यति। [7] AC सिध्यति। [8] A यदचलाभिः।

18.

नमो लोकनाथाय ॥

पूर्व्ववत् क्रमयोगेन लोकनाथं शशिप्रभम् ।
ह्रीःकाराक्षर[1]संभूतं जटामुकुटमण्डितम् ॥
वज्रधर्म्मजटान्तःस्थं [2]अशेषरोगनाशनम् ।
वरदं दक्षिणे हस्ते वामे पद्मधरं तथा ॥
ललिताक्षेपसंस्थं तु महासौम्यं प्रभास्वरम् ।
[3]वरदोत्पलकरा सौम्या तारा दक्षिणतः स्थिता ॥
वन्दनादण्डहस्तस्तु [4]हयग्रीवोऽथ वामतः ।
रक्तवर्णो[5] महारौद्रो व्याघ्रचर्म्माम्बरप्रियः ॥
[6]तद्वरटकाष्ट[7]दले पद्मे मैत्रेयादिं [च] विन्यसेत् ।
मैत्रेयः पीतवर्णश्च नागपुष्पवरप्रदः ।
क्षितिगर्भः श्यामवर्णः कलशं चाभयं तथा ॥
वज्रपाणिश्च शुक्लाभो वज्रहस्तो वरप्रदः ।
खगर्भो [8]नभःश्यामाभो चिन्तामणिवरप्रदः ॥
मञ्जुघोषः कनकाभः खड्गपुस्तकधारकः(रिणः) ।
गगनगञ्जो[9] रक्तवर्णो नीलोत्पलवरप्रदः ॥

---

[1] A ह्रीःकारसंभूतं० ।
[2] AC अशेषारोगनाशनं ।
[3] A वलदालङ्कारा, B वरदोत्पला ।
[4] C ०ग्रीवोऽर्थं० ।
[5] C रक्तवर्णो ।
[6] The passages from तद्वरटकाष्टदले......मण्डलस्यानुसारतः cannot be found in any other recension except A.
[7] MS तद्वाक्याष्टदले ।
[8] MS नभ्यामाभो ।
[9] MS गगनगञ्जा ।

विष्कम्भी तु श्यामवर्णो रत्नोत्तमवरप्रदः ।
समन्तभद्रः पीताभो रत्नोत्पलवरप्रदः ॥
धूपादिचतुर्द्देवी च [1]वज्राङ्कुश्यादिद्वारगाः ।
वर्णायुधे यथापूर्व्वं मण्डलस्यानुसारतः ॥
एवंविधैः समायुक्तं लोकनाथं प्रभावयेत् ।
सर्व्वक्लेशमलातीतो भवेत् पूर्णमनोरथः ॥

अत्र मन्त्रः ॐ ह्रीः स्वाहा ।

॥ इति लोकनाथसाधनं समाप्तम् ॥

19.

[2]लोँबीजात् सर्व्वं पूर्व्ववद् विधाय शुद्धिपर्य्यन्तं ततो लोँ[3] परिणम्य लोकनाथं चन्द्रप्रभं सर्व्वाभरणोज्ज्वलं जटामुकुटिनं पद्मचन्द्रोपरि पर्य्यङ्किनं वामे पद्मधरं दक्षिणे वरदं चिन्तयेत् । समयमुद्रा । मुष्टिद्वयं बद्ध्वा मध्याङ्गुल्यौ पद्मसंको[4]चाकारेण योजयेत् । ॐ मणिपद्मे हुँ मन्त्रं जपेत् ।

॥ लोकेश्वरसाधनं समाप्तम् ॥

---

[1] MS वज्राङ्कुश्यादि॰ ।
[2] AC लां ।
[3] AC लां ।
[4] A ॰चकाचाका॰ ।

20.

नमः सिंहनादाय।

प्रथमं मुखशौचादिकं कृत्वा सुखासनस्थो योगी स्वहृदि सूर्य्यमण्डले आःकारं दृष्ट्वा पुरतो गुरुबुद्धादीनानीय पापदेशनादिकं कुर्य्यात्। ततः शून्यतामामुखीकृत्याधिष्ठाय च प्रणिधिमनुस्मरेत्[3]। ततः [1]अकारपरिणतं[2] चन्द्रं तस्योपरि ॐकारपरिणतं रक्तपद्मं तदुपरि आःकारपरिणतं श्वेतसिंहं तस्योपरि चन्द्रे ह्रीःकारसम्भवं सिंहनादभट्टारकं श्वेतं जटामकुटिनं त्रिनेत्रं द्विभुजं तपस्विवेशधरं महाराजलीलया स्थितं वामहस्तादुत्थितपद्मोपरि ज्वलदूर्द्ध्वखड्गं दक्षिणे सितत्रिशूलं सितफणिवेष्टितं वामे नानासुगन्धिपुष्पैः पूर्णं श्वेतकपालं अमितभमुकुटिनं स्फुरत्पञ्चतथागतं महानिर्म्माणरूपिणं ध्यायात्। जपमन्त्रः ॐ आः ह्रीः सिंहनाद हुँ फट्।

॥ इति सिंहनादसाधनम् ॥

---

[1] A आकार०।

[2] A has ऊंकारं तत्परिणतं after this.

[3] AC स्मरेत्।

21.

नमो रत्नत्रयाय ।

नम आर्य्यावलोकितेश्वराय बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय महाकारुणिकाय तद्यथा ॐ अकटे विकटे निकटे कटंकटे करोटे करोटवीर्य्ये स्वाहा । एषा भगवत आर्य्यावलोकितेश्वरस्य पुरतः प्रत्यूषे अपतितगोमयेनाष्टौ मण्डलकान् कृत्वा प्रतिमण्डलं त्रयोदश वारानुच्चारयितव्या । ततः सप्त वारान् गोमयशेषमभिमन्त्र्य व्याधिमुपलेपयेत् सर्व्वव्याधीनुपशमयति । यदि सप्तमे दिवसे त्रयोदशे वा एकविंशतितमे [1]वा दिवसे पञ्चानन्तर्य्यकारिणोऽपि न [2]सिध्यन्ति तदा [3]अहं पञ्चानन्तर्य्यकारी स्यामिति ।

॥ सिंहनादानाम धारणी समाप्ता ॥

[1] वा omitted in AN.

[2] A सिध्यति ।

[3] अहं dropped in AN.

22.

[1]नमः सिंहनादाय।

प्रथमं तावन्मन्त्री मुखप्रक्षालनादिकं कृत्वा [2]मृदुविष्टरे उपविश्य सुखासनस्थः स्वहृदि चन्द्रमण्डले सितह्रीःकारं दृष्ट्वा तद्रश्मिसमाकृष्टान् पुरतो गुरुबुद्धबोधिसत्त्वान् ध्यायात्। तदनु पूजापापदेशनादिकं कृत्वा शून्यतां विभाव्य [3]ॐ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहं इत्यनेनाधितिष्ठेत्। ततो[4] झटिति पँकारपरिणतं रक्तपद्मं तदुपरि[5]सिँकारपरिणतं श्वेतसिंहं तस्योपरि चन्द्रे ह्रीःकारसम्भवं सिंहनादलोकेश्वररूपमात्मानं ध्यायात् शुक्लममिताभजटामुकुटिनं त्रिनेत्रं द्विभुजं तपस्विवेशधरं महाराजलीलया स्थितं वामहस्तादुत्थित[6]पद्मोपरि ज्वलत्खड्गं दक्षिणे सितत्रिशूलं सितफणिवेष्टितं वामे नानासुगन्धिपुष्पैः पूर्णं श्वेतकपालं स्फुरत्पञ्चतथागतं[7] महानिर्म्माणरूपिणं[8] ध्यायात् इति। जपमन्त्रः ॐ आः ह्रीः सिंहनाद हुँ [9]फट्।

॥ सिंहनादसाधनं समाप्तम्[10] ॥

1 This *Namaskāra* is only to be found in Ab.

2 मृदुविष्टरे उपविश्य not to be found in ANC.

3 Instead of the *Mantra* ॐ शून्यता etc. Ab has स्वभावशुद्धाः सर्व्वधर्म्माः स्वभावशुद्धोऽहं।

4 Ab पश्चात्।

5 A तदुपरिणतं।

6 A ०दुत्थितपरि।

7 Ab ०तथागताः।

8 Ab रूपं, C रूपितं।

9 Ab adds स्वाहा after फट्।

10 This Colophon is not to be found in any other MS except Ab.

23.

तदनन्तरं धारणी भवति। नमो रत्नत्रयाय नम आर्य्यावलोकितेश्वराय बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय महाकारुणिकाय तद्यथा ॐ अकटे विकटे निकटे कटंकटे करोटे करोटवीर्य्ये स्वाहा। अयं [1]मन्त्रोपचारः भगवतोऽग्रतः प्रत्यूषे अपतितगोमयेनाष्टौ मण्डलकान् कृत्वा प्रतिमण्डलके[2] त्रयोदश वारानुच्चारयेत्। गोमयशेषं सप्ताभिमन्त्र्य [3]व्याधिमुपलेपयेत् सर्व्वव्याधीनुपशमयति। यदि सप्तमे दिवसे त्रयोदशे दिवसे [4]एकविंशतितमे वा दिवसे पञ्चानन्तर्य्यकारिणोऽपि न सिध्यत्ययं तदाऽहमेव पञ्चानन्तर्य्यकारी भविष्यामि।

॥ सिंहनादधारणी समाप्ता ॥

24.

नमः खसर्पणाय।

नत्वा खसर्पणं नाथं नाथभूतं च दुःखिनाम्।
संक्षिप्तात् विस्तरं किञ्चित् साधनं तस्य लिख्यते॥

प्रथमं तावन्मन्त्री पाणिपादादिकं वारिणा प्रक्षाल्य परमशुचिर्भूत्वा विजनगिरिगुहायां स्थाने शुचौ वा क्वचित् चित्तानुकूले मृदुविष्टरामलोपविष्टः स्वहृदि प्रथमस्वरपरिणतं निर्द्दोषदोषाकरमण्डलमालोक्य चेतसा तन्मध्ये

---

[1] C यन्त्रोप॰। [2] Ab ॰मण्डले।
[3] A व्याधिमूलेपयेत्। [4] AC ॰विंशतिमे।

शरदिन्दुगतं[1] किरणावलीप्रोज्ज्वलं ह्रीःकार[2] बीजं पश्येत्। ततोऽपि ह्रीःकारबीजात् निःसृत्य [3]जगन्मोहतम[4]स्तोमध्वंस-[5]कारिभिरङ्कुशाकारैर्मरीचिविसरैर्दशसु दिक्षु ये चानन्त-लोकधातवः अवतिष्ठन्ते तान् सर्व्वान् प्रकाश्य तत्र स्थिता अप्यसंख्येया अप्रमेयाश्च गुरुबुद्धबोधिसत्त्वा नभो-देशे चाकृष्य संस्थाप्यन्ते। पश्चात् तेषां नभोदेश-वर्त्तिनां[6] परमकारुणिकानां गुरुबुद्धबोधिसत्त्वानां पुष्पधूप-दीपगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचीवरच्छत्रध्वजघण्टापताकादि-भिरतिशयवतीं पूजां विधाय पापदेशनां कुर्य्यात्। [7]यत्किञ्चित् अस्यां जातावन्यासु वा [8]जातिष्वनादिनिधने जातिसंसारे संसरता मया पापकं कर्म्म कायेन वाचा मनसापि कृतं कारितं क्रियमाणमनुमोदितं तत्सर्व्वं [9]भगवतां त्रैलोक्यमहोत्सवानां गुरुबुद्धबोधिसत्त्वानां पुरतः प्रतिदेशयामीत्यनेन विधिना प्रदेश्य[10] [11]पुनरकरणसंवरं प्रतिगृह्य पुण्यानुमोदनां कुर्य्यात्। संबुद्धप्रत्येक[12]श्रावक-बुद्धानां तत्सुतानामपि बोधिसत्त्वानां सत्त्वानामपि त्रैलोक्योदरवर्त्तिनां यदेव कुशलं तत्सर्व्वं अनुमोदयामीति। तदनु रत्नत्रयशरणगमनम्। बुद्धं शरणं गच्छामि द्विपदाना-मग्र्यम्, धर्म्मं शरणं गच्छामि विरागाणामग्र्यम्, सङ्घं शरणं

[1] C शरदिन्दुगतं। [2] AC क्रौंःकारं।
[3] AC जनन्मो। [4] AC स्तोम०।
[5] AC यन्त्र०। [6] C वर्त्ति।
[7] NA omits यत्किञ्चित् ......पुण्यानुमोदनां कुर्य्यात्।
[8] A सुजातिष्ठरादि०। [9] C भगवतो।
[10] A प्रतिदेश्य। [11] A पुनरस्य०।
[12] A श्राकानां।

गच्छामि [1]गणानामग्र्यमिति। [2]पश्चान्मार्गाश्रयणम्। मार्गः सम्बुद्धोक्तः स चाश्रयणीयो मया नान्य इति। तदनन्तर-मध्येषणां [3]कुर्य्यात्। सत्त्वार्थमासंसारं कुर्व्वन्तु भगवन्तः[4] संबुद्धास्तत्सुता अपि महाबोधिसत्त्वास्तिष्ठन्तु मामा[5] परि-निर्व्वाणादिति[6]। तदनु याचनां तथाविधां निरुत्तरधर्म्म-देशनां भगवन्तस्तथागता[7] देशयन्तु[8] यया त्वरितमेव सत्त्वाः संसारागाधसागरं तरन्तीति। तदनु याचनानन्तरं पुण्य-परिणामनां कुर्य्यात्। सप्तविधानुत्तरपूजया यदेव कुशल-मुत्पन्नं तदेव [9]संबोधये परिणामयामीति। अथवा समा-सतः सप्तविधानुत्तरपूजासूचकान् श्लोकानमून् पठेत्—

कायेन वाचा मनसा कृतं यत्
पापं जिनानां पुरतो दिशामि।
लोकत्रयाणां कुशलं तु सर्व्वं
नित्यं प्रमोदादनुमोदयामि॥

रत्नत्रयं यामि सदाहमत्र
मार्गं जिनोक्तं शरणं [10]श्रये च।
सत्त्वार्थमत्रापि कुर्व्वन्तु बुद्धाः
सुताश्च तेषां सततं [11]भवस्य॥

[1] A गणाना॰। [2] A यश्चात्मार्गाश्रयणां।
[3] A मध्येर्षणां। [4] भगवन्तः omitted in ANA.
[5] A मापरि॰, NA महापरि॰, C मां परि॰।
[6] A निर्व्वाणिति, C निर्व्वाणिवति।
[7] A ॰स्तथागत॰। [8] A देशायं।
[9] A संबोधिं। [10] A श्रेवे, C श्रवे।
[11] C वस्य।

तिष्ठन्तु यावत् स्थितिरेव तावत्
निर्व्वान्तु मां ते पितरः प्रजानाम् ।
संदेशनां ते ननु तादृशीं वा
धर्म्मस्य कुर्व्वन्तु महाप्रभावाः ॥
संसारसिन्धोः सहसापि सत्त्वाः
पारं यथा यान्ति सुखं प्रभूतम् ।
पुण्यं प्रभूतं यदिहापि सर्व्वं
संबोधये तत् परिणामयामि ॥
जिनेभ्यस्तत्सुतेभ्यश्च गुरुभ्यो जगतामहम् ।
आत्मानं सर्व्वभावेन निर्य्यातयामि सर्व्वदा ॥

इत्यमीभिः सप्तविधां पूजां विधाय ॐ आः हुँ मुरिति विसर्ज्जयेत् । तदनन्तरमप्रमाणानि चत्वारि मैत्रीकरुणा-मुदितोपेक्षाणि वक्ष्यमाणक्रमेण ध्यायात् । तत्रेयं मैत्री सर्व्वसत्त्वेषु अतिशयितहितैकपुत्र[4]कस्नेहलक्षणा । करुणा तु कीदृशी ? अगाधापारसंसारसागरमध्ये पतितानन्तसत्त्व-धातून् समुद्धरामीत्यध्याशयः । मुदिता पुनः कीदृशी ? धातुत्रयावस्थितानां सत्त्वानां [6]यानि सुचरितानि तेषु तद्भोगैश्वर्य्यादिषु[7] हृष्टचित्त[8]ता । केयमुपेक्षा ? [9]प्रतिघानु-नयनिबन्धनमपहाय हिताहितेषु सत्त्वेषु परम[10]हिता-चरणं चतुःप्रमाणभावनानन्तरं सर्व्वधर्म्मप्रकृतिपरिशुद्धतां[11]

---

[1] AC ०यच्छामि ।
[2] Nb लक्ष्यमाण० ।
[3] A ०सत्त्वैरतिशयित०
[4] ANb ०पुत्रस्नेह० ।
[5] AC ०संसारसारसागर० ।
[6] A यानिसुचितानि ।
[7] A omits तद्भोगैश्वर्य्यादिषु ।
[8] A हृष्टचित्तया ।
[9] ANb प्रतिघातनमनि० ।
[10] A ०हितावरणां ।
[11] A omits तां...महमपि ।

चिन्तयेत्। सर्व्वं एवामी धर्म्माः प्रकृत्या स्वरूपेण परिशुद्धाः अहमपि प्रकृतिपरिशुद्ध इत्यादिकमामुखयेत्। इमामेव सर्व्वधर्म्मप्रकृतिपरिशुद्धतां ॐ स्वभावशुद्धाः सर्व्वधर्म्माः स्वभावशुद्धोऽहमित्यनेन दृढीकुर्य्यात्। न च प्रकृतिपरिशुद्धे[1] सर्व्वधर्म्मे[2] सद्यो मुक्तिप्रसङ्गो दुर्व्वारः स्यात्। सत्यं परमयं प्रसङ्गोऽसङ्गत एव। कुतोऽसङ्गतः? संसारहेतुकरागादिमलशवलत्वात् सर्व्वधर्म्माणाम्। कथं पुनः तदपगमः[3] स्यात्? विशिष्टमार्गभावनया। तथा स निरुध्यते। अत एवाह भगवान् निरोधः साक्षात् कर्त्तव्य इति। तस्मात् प्रकृतिपरिशुद्धाः सर्व्वधर्म्मा इत्यादि वचनमुपपन्नमेव इत्यलं बहुभाषितया। सर्व्वधर्म्मप्रकृतिपरिशुद्धतामामुखीकृत्य सर्व्वधर्म्मशून्यतां ध्यायात्। तत्रेयं शून्यता मनोमात्रमेवेदं तेन तेनाकारेण [4]प्रकाशात्मकं प्रतिभासते यथा स्वप्ने नास्ति मनसो बाह्यं[5] मनोग्राह्यं[6] ग्राह्याभावात्[7]। ग्राहकमपि मनो नास्ति। ततश्च मनःस्वरूपाः[8] सर्व्वधर्म्माः। तेषां ग्राह्य[9]ग्राहकादिसकल[10]कल्पनाप्रपञ्चशून्यतातत्त्वं परमार्थ इति यावत्। अयमर्थ अद्वैतप्रकाशमात्रात्मकं सचराचरं जगदिति चिन्तनीयम्। इमामेव शून्यतां ॐ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहं इत्यमुना मन्त्रेणाधितिष्ठेत्। तदनु कलङ्काङ्कनिर्मुक्त-

---

[1] ANb ०परिशुद्धिन।
[2] ANb सर्व्वधर्म्मे।
[3] A तदुपशमः।
[4] A प्रकाशात्मं।
[5] ANb बाह्यं।
[6] A ग्राह्यं।
[7] A ग्राह्या।
[8] A ०स्वरूपाः।
[9] A ग्राह्य०।
[10] A सकल्प।

क्षपाकरमण्डलारूढं[1] शुभ्राति[2]शुभ्रं ह्रीःकारबीजं भगवन्तं श्रीमत्खसर्पणलोकेश्वरं शरद[3]मलहरिणाङ्कमण्डलशतोदयातिशुभ्रदेहं परमशृङ्गारोज्ज्वलरमणीयमूर्त्तिं नानारत्नाद्याभरणविराजित[4]विग्रहं जटामकुटधारिणं[5] विकसितपुण्डरीकलोचनं भगवदमिताभजिनरत्नविशोभितशिरोदेशं हेम[6]वालुकासलिल[7]प्रक्षालिताव[8]दाताम्बरावृतशरीरं शकटचक्र[9]प्रमाणमतिकमनीयसिताम्भोरुहोपरि स्थितं निष्कलङ्कविधुमण्डलासनस्थं अर्द्धपर्य्यङ्किनं सव्यकरेण वरदं अवसव्येन[10] विकसितमनोहारिसितारविन्दधरं एवम्भूतं भगवन्तं निष्पाद्य तद्रूपमात्मानं विभावयेत्। भगवतो दक्षिणपार्श्वे चार्य्यतारा-सुधनौ वामपार्श्वे च भृकुटी-हयग्रीवौ चिन्तनीयाविति। शिरसि निष्कलङ्केन्दुमण्डलोपरि ॐकारम्, तदनु कण्ठे विमलसोममण्डलोपरि आःकारम्, हृदये त्वमलकुमुदबन्धुमण्डलोपरि हुँकारं पश्येत्। तदनेन क्रमेण यावदिच्छति तावद् भावयेत्। तदनन्तरमस्यैव समयसत्त्वरूपस्य भगवतो लोकनाथरूपस्य[11] हृदिस्थ[12]कलङ्काङ्कविविक्तशशिमण्डलोपरिस्थितकार्त्तिकेन्दुकुन्दसन्निभह्रीःकारबीजविनिर्गतापर्य्यन्तरश्मिविसरैस्त्रैलोक्याशाना[13]न्धकारा-

[1] A रूढ़त् Nb रूढा।
[2] A शुभातिशुभ्यत्, Nb शुभ्रातिशुभ्रा
[3] A शरदमलहरि०।
[4] A ०विराजिविग्रहं।
[5] A drops ०शं......०रुहोपरि।
[6] C हिम०।
[7] Nb ०वालुकाशनिच्छालि०।
[8] Nb ०दातां वुरा०।
[9] Nb शतचक्र०।
[10] वरदं अवसव्येन dropped in A.
[11] A ०नाथस्य।
[12] C reads कमलं after हृदिस्थ०।
[13] C omits ०न्धकारापहारिभिः।

पश्चारिभि[1]र्गत्वा अनादिसंसिद्धो भगवान् ज्ञानसत्त्वरूपः सुदूराद्[2] द्वीप देशादानीय[3]ते। समानीय[4] तमेव भगवन्तं[5] पुरतो नभःप्रदेशे च संस्थाप्य नानारत्नखचितचामीकरादि-भाजनावस्थितसुगन्धोदकेन सुरभिकुसुमेन च तस्यैवानीत-ज्ञानसत्त्वरूपस्य भगवतो[6] लोकनाथस्य चरणार्घं दत्त्वा तदनु दिव्यपुष्पधूपदीपनैवेद्यगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचीवरच्छत्रध्व-जघण्टा पताकादिभिर्बाह्यगुह्यपूजानिवहैर्नानाप्रकारैस्त-मेव भगवन्तं ज्ञानसत्त्वात्मकमर्चयेत्। पुनः पुनरभ्यर्च्य स्तुत्वा च जः हुँ वँ होः इत्यनेनाक्षरचतुष्टयेन मुद्रां दर्शयेत्। किञ्चि[7]दुच्छ्रितं संपुटाञ्जलिं कृत्वा मध्यमे सूचीकुर्य्यात्, शेषाश्चाङ्गुल्यः किञ्चित् सङ्कोच्य सम्मुखमसंश्लिष्टा धार-येत्, अङ्गुष्ठौ तर्ज्जनीद्वयसमीपे स्थापयेदिति विकसित-कमलमुद्रेयम्। अनया मुद्रया तमेवानीतं भगवन्तं ज्ञान-सत्त्वलक्षणं परितोष्यापि समयसत्त्वरूपे भगवत्यन्तर्भाव्य ॐ आः[9] हुँ इत्यनेनानयोरद्वैतमधिमुच्येत्। तदनन्तरं कलङ्कपटलनिर्म्मुक्त[10]शुभ्रांशुमण्डलमध्यावलीनां अनौ-षधीशमण्डलशतकरनिकरोज्ज्वलह्रीःकारबीजविनिर्गता असंख्येया अप्रमेयाश्च भगवतः श्रीखसर्पणलोकेश्वरभट्टा-रकदश[11]दिग्वर्त्तिनोऽनेकलोकधातून् अवभास्य तत्र स्थिता-

[1] C omits गत्वा......ज्ञान०।
[2] ANb सुदूराद्दिव्यं देशा०।
[3] A ०दानीय।
[4] समानीय omitted in A.
[5] A भवन्तं।
[6] A ०सत्त्वस्य।
[7] ध्वज dropped in A.
[8] A ०दुच्छ्रनं, Na ०दुच्छृतं, C ०दुच्छुनं।
[9] A आः।
[10] A ०मुतांमु०।
[11] ANb ०कादशे०।

नामपि सत्त्वानां स्वर्णमाणिक्यमुक्ताराजपट[1]प्रवाल-वैडूर्य्येन्द्रनीलादिरत्नवर्षणेन दारिद्र्यादिदुःखमपहरन्ति। निरुत्तरक्षणिकनैरात्म्यादिधर्म्मदेशनायाः पीयूषधारा-प्रबन्धेन तान् सन्तर्पयन्ति। पुनः पुनरनवरत[2]नानाप्रकारं परार्थं कृत्वा जगदपि भगवल्लोकेश्वररूपेण निष्पाद्य तत्रापि [3]हिमार्च्चिमण्डलमध्यवर्त्तिनि स्फटिकमणिकिरणसङ्काश-ह्रीःकारबीजे त एव भगवन्तः समागत्यान्तर्भवन्तीत्येव-मादिस्फुरणसंहरणक्रमेण यावत् खेदो न जायते तावद् भावयेत्। तत्रापि भावना[4]खिन्नो मन्त्रं जपेत्। तत्रायं मन्त्रः ॐ ह्रीः स्वाहा। मन्त्रोऽयं भगवतो लोकनाथस्य हृदयम्। असाधारणप्रभाव एवासौ मन्त्रराजः सर्व्वैरेव जिनवरैरभ्यर्च्चितः[5] सत्कृतो नमस्कृतश्चेति। समाधेरुत्थितो जगल्लोकेश्वररूपं वीक्ष्य तदहङ्कारेण यथेष्टं विहरेत् इति। प्रायोऽनेन विधिना भगवन्तं चिन्तयेत् खड्गाञ्जनादि-प्रमुख[6]सकला महासिद्धयः समागत्य पादयोः पतन्ति, किं पुनः क्षुद्रसिद्धयः! अपि तु ताश्च नितरामेव। ये विजनवन[7]श्मशानगिरिगुहासीना भगवन्तं भावयन्ति ते च अचिरादेव नियतमत्रभगवन्तं पश्यन्ति। स्वयमेव भगवांस्तेषां आश्वास[8]प्रश्वासादिकं दद्यात्। यातु[9] किं बहु-

---

[1] AC °राजपट्ट°।

[2] A पुनश्चरणात, Na भरणान्तत।

[3] A मार्चि°।

[4] A भावनात्।

[5] Nb वभ्यर्चा°।

[6] AC °प्रख°।

[7] ANb °वर°।

[8] A आश्वासादिकं।

[9] ANb यावत्।

वच[1]नीयं परमातिदुर्लभं बुद्धत्वं[2] अपि तेषां पाणितलाव-
लीनबदरकफलमि[3]वावतिष्ठति इति ।

॥ किञ्चिद् विस्तरं श्रीखसर्पणलोकेश्वरसाधनं समाप्तम् ।

श्रीखसर्प्पणनाथस्य कृत्वा साधनमुत्तमम् ।
यत् पुण्यमर्ज्जितं तेन यातु लोकः पुरं मुनेः ॥

। कृतिः स्थविरानुपमरक्षितानाम् ॥

25.

सिंहनादमहं वन्दे सर्व्वव्याधिहरं गुरुम् ।
भावनायोगमात्रेण मुच्यते सर्व्वकिल्बिषात्[4] ॥

प्रथमं तावत् मुखशौचादिकं कृत्वा शुचिवस्त्रप्रावृतः पवित्रभूमौ सुखासनोपविष्टः स्वहृदि चन्द्रे ह्रीःकारं विभाव्य तेन रश्मिनाकृष्य सर्व्वतथागतान् पूजयित्वा पापदेशनादिकं कुर्य्यात्। ततो मैत्रीकरुणामुदितोपेक्षा[5]श्च विभाव्य स्वभावशुद्धमन्त्रोच्चारणपूर्व्वकं शून्यतां भावयेत् ॐ स्वभावशुद्धाः सर्व्वधर्म्माः स्वभावशुद्धोऽहं ॐ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहं इति। [6]एतदनन्तरं प्रतिभासमात्रकं स्वकायमवलोक्य रक्तरेफ[7]परिणतं रक्ताष्ट-

[1] A किम्वचनीयं ।
[2] बुद्धत्वं dropped in A.
[3] ANb ०मिव तिष्ठति ।
[4] N ०किल्बिषैः ।
[5] A चतुर्विभाव्य ।
[6] A तदन० ।
[7] C ०रिफ० ।

दलपद्मोपरि ह्रीःकारपरिणामेन श्वेतसिंहं तस्योपरि पृष्ठ-चन्द्रे ह्रीःकारं सरश्मिकं तेनैवाकृष्य सर्व्वतथागतप्रवेशे-नात्मानं सिंहनादं लोकेश्वररूपं भावयेत् श्वेतवर्णं त्रिनेत्रं जटामुकुटिनं [1]निर्भूषणं व्याघ्रचर्म्मप्रावृतं सिंहासनस्थं महा-राजलीलं चन्द्रासनं[2] चन्द्रप्रभं भावयेत् । दक्षिणे सित-फणिवेष्टितं त्रिशूलं श्वेतं, वामे नानासुगन्धिकुसुमपरि-पूरितपद्मभाजनं, वामहस्ता[3]दुत्थपद्मोपरि ज्वलत्खड्गं, स्वकाये पञ्चतथागतं स्फुरन्तं पश्येत् । ततो हृद्बीजेनाकृष्य ज्ञानसत्त्वं प्रवेशयित्वा तथागतान् [4]स्फार्य्याभिषिच्येदात्मानं मौलावमिताभमुद्रणं चिन्तयेत् । ततो मन्त्रं जपेत् देवतामूर्त्तिना । तत्रायं मन्त्रः ॐ आः ह्रीः सिंहनाद हुँ फट् स्वाहा । तदनु सुगन्धादिमण्डलं कृत्वा पूजार्थं पुष्पादिकं ढौकयित्वा[5] अर्च्चयेत् । पुनर्म्मालामन्त्रं जपेत् । ॐ नमो रत्नत्रयाय नम आर्य्यावलोकितेश्वराय बोधि-सत्त्वाय महासत्त्वाय महाकारुणिकाय । तद्यथा ॐ अकटे विकटे निकटे[6] कटङ्कटे करोटे करोटवीर्य्ये स्वाहा । अनेन मन्त्रेण मण्डलमृत्तिकां गृहीत्वा एकविंशतिवारान् [7]आवर्त्त्य व्याधिं प्रलेप्य स्वस्थो भवति ।

॥ इति[8] सिंहनादलोकेश्वरसाधनं समाप्तम् ॥

---

[1] C विभूषणं । [2] चन्द्रासनं dropped in A.
[3] N ०दुपस्थितं । [4] A स्थाप्या० ।
[5] A ढौकयित्वा । [6] A adds कटके and N त्रिकटे after निकटे ।
[7] A चार्च्चं । [8] N omits इति and समाप्तं in the Colophon.

26.

प्रथमं तावत् मन्त्री सुखासनोपविष्टः स्वहृदि पँकार-परिणताष्टदलकमलस्योपरि [1]अकारपरिणामेन चन्द्र-मण्डलं तस्योपरि ह्रीःकारं सरश्मिकं दृष्ट्वा तेन रश्मिना-कृष्याकनिष्ठभुवनवर्त्तिलोकेश्वरं पुरतो नभःस्थलं दृष्ट्वा पापदेशनादिकं कुर्य्यात्। तद्यथा पापदेशना, पुण्यानु-मोदना, पुण्यपरिणामना, त्रिशरणगमनं, आत्म-भावनिर्य्यातना, अध्येषणा, बोधिचित्तोत्पादनं कृत्वा चतुर्ब्रह्मविहारवान् भावयेत्—मैत्रीकरुणामुदितोपेक्षाः। ततः शून्यतां भावयेत् ॐ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्म-कोऽहम्। प्रतिभासमात्रं स्वकायं व्यवलोक्य हृदि मध्ये पँका[4]रजाष्टदलपद्मस्योपरि अकारेण[5] चन्द्रमण्डलं तस्यो-परि रक्तह्रीःकाररश्मिनाकृष्टसर्व्वतथागतप्रवेशेनात्मानं लोकेश्वररूपं विभावयेत्। शुक्लवर्णं जटामुकुटिनं दक्षिण-हस्तवरदं तदितरशुभ्रपद्म[6]हस्तं अर्द्धपर्य्यङ्किनं सर्व्वालङ्कार-भूषितं अमिताभमकुटिनं द्वात्रिंशल्लक्षणधरं अशीत्यनु-व्यञ्जनं चन्द्रासनं चन्द्रप्रभमात्मानं विभावयेत्। ततो दक्षिणे आर्य्यतारासुधनौ, वामे भृकुटीहयग्रीवौ, पूर्व्वे वैरोचनः, दक्षिणे रत्नसम्भवः, पश्चिमे अमिताभः, उत्तरे अमोघसिद्धिः, आग्नेय्यां लोचना, नैऋत्यां मामकी,

---

[1] A omits अकारपरि०।
[2] A adds तेन रश्मिना after प्रतिभासमात्रं।
[3] A स्वकार्यं।
[4] A पं रजा०।
[5] A आकार०।
[6] C पद्महस्तं।

वायव्यां पाण्डरा, ऐशान्यां वज्रधात्वीश्वरी। ततो हृद्-बीजरश्मिनाकृष्य ज्ञानसत्त्वं प्रवेशयेत्। चक्षुराद्यधिष्ठानं कायवाक्चित्ताधिष्ठानं कृत्वा अभिषेकं प्रार्थयेत्।

यथाहि जातमात्रेण स्नापिताः सर्व्वतथागताः।
तथाहं स्नापयिष्यामि शुद्धं दिव्येन वारिणा॥

ॐ सर्व्वतथागताभिषेकसमयश्रिये हुं फट् स्वाहा। लोचनादिदशदेवतां संस्फार्य्य पूजास्तुतिं कृत्वा मन्त्रमाजपेत्। तत्रायं मन्त्रः ॐ ह्रीः स्वाहा।

॥ खसर्पणसाधनं समाप्तम् ॥

27.

नमो हालाहलाय।

पूर्व्ववच्छून्यतापर्य्यन्तं भावयित्वा—

ह्रीःकारबीजनिष्पन्नं हालाहलं महाकृपम्।
त्रिनेत्रं त्रिमुखं चैव जटामकुटमण्डितम्॥
प्रथमास्यं सितं नीलदक्षिणं वामलोहितम्।
शशाङ्कार्द्धधरं मूर्द्ध्नि कपालकृतशेखरम्॥
जटान्तःस्थजिनं सम्यक् सर्व्वाभरणभूषितम्।
सितारविन्दानिभांसं श्रृङ्गाररससुन्दरम्॥

AC °ध्यातं°

A adds नृ after शुद्धं

A साश्रये

A शशाकार्द्धं°।

A यथाभि।

A has आः ऊं after ॐ।

A संस्थार्य्य।

षड्भुजं स्मेरवक्रं च व्याघ्रचर्म्माम्बरप्रियम् ॥
वरदं दक्षिणे पाणौ द्वितीये चाक्षमालिकम्[1] ।
तृतीये शरनर्त्तनं च वामे चापधरं[2] तथा ।
द्वितीये सितपद्मं च तृतीये स्तनमेव च ॥

वामजानुना मितां स्वाभ[3]देवीं दधानं। वामेन कमलधरां दक्षिणेन भुजेन भगवदालिङ्गनपरां कुसुमशोभितजटाकलापां। दक्षिणपार्श्वे सर्प्पवेष्टितं [4]त्रिशूलं, वामपार्श्वे पद्मस्थकपालं नानासुगन्धिकुसुमैः सम्पूर्णं, रक्तपद्मचन्द्रे लीलाक्षेप[5]स्थितं विभावयेत् भगवन्तम्। ततो मन्त्रं जपेत् ॐ वज्रधर्म्म ह्रीः।

॥ इति हालाहललोकेश्वरसाधनम् ॥

28.

[6]नमो हालाहलाय।

सिद्धं हालाहलं नत्वा जगद्व्याधिविनाशनम्।
महामायामयं तस्य वक्ष्यामि साधनक्रमम् ॥

तत्रादौ तावन्मन्त्री क्वचिन्मनोऽनुकूले पृथिवीप्रदेशे स्थित्वा आद्यनुत्पन्नाः सर्व्वधर्म्माः प्रकृतिपरिनिर्वृता मायास्वप्नगन्धर्व्वनगरोपमा इत्यधिमोक्षेण आध्यात्मिकमेवमहं-

---

[1] N मालिनं।
[2] A चापरक्तया. C चोपरक्तया।
[3] A ०नामिताभदेवीं।
[4] B begins, Fol. 43.
[5] A लीलाक्तोपस्थितं।
[6] This *Sādhana* is only to be found in Ab.

स्नानमधिष्ठाय दशदिगनन्तपर्य्यन्तलोकधातुव्यवस्थितान् बुद्धबोधिसत्त्वविद्याक्रोधगणानवलम्ब्य ॐ सर्व्ववित् पूर पूर आवर्त्त आवर्त्त हेरित्यनेन विविधपूजामेघान् स्फारयित्वा मनसाभ्यर्च्चाभावेन प्रणम्य धरणीतलविन्यस्तजानु-मण्डलो हृदि कृताञ्जलिरेवं ब्रूयात् समन्वाहरन्तु मां बुद्धा भगवन्तो बोधिसत्त्वा महाकृपाविद्यादेव्यो महाक्रोधाः सर्व्वलोकधातुव्यवस्थिताः—

आबोधिशरणं यामि बुद्धं धर्म्मं गणोत्तमम्।
ददामि तेभ्य आत्मानं प्रतिगृह्णन्तु नायकाः॥

अनादिमति संसारे संसरता मयास्मिन् वा जन्मनि यत्कायवाक्यमनोभिः पापकं कर्म्म रत्नत्रयाचार्य्योपाध्याय-मातापिताभिक्षुभिक्षुणीसामान्यसत्त्वानां सावद्याभ्याख्यानं संवर्त्तनीयं दारिद्र्यं संवर्त्तनीयं व्याधिं संवर्त्तनीयं। अथवा यत् स्वतः कर्म्म कृतं कारितमनुमोदितं च तत्सर्व्वं युष्माकं पुरस्तात् यदा सद्यः कृतं यच्च तत् सर्व्वं अनिमित्तयोगेनानु-पलम्भमानः प्रतिदेशयामि। अनन्तभूयोऽप्येवं करिष्यामि। यच्च प्रथमचित्तोत्पादमुपादाय यावदनुत्तरा सम्यक्-सम्बोधिर्यावच्च निरुपाधिशेषो निर्व्वाणधातुरत्रान्तरे सर्व्व-बुद्धबोधिसत्त्वविद्याक्रोधगणश्रावकप्रत्येकबुद्धानां अन्येषां च पृथग्जनानां कुशलमूलं तत्सर्व्वमनुमोदयामि। बुद्ध-प्रेमस्तावदनुमोदनया—

उत्पादयामि परमं बोधिचित्तमनुत्तरम्।
यथा चैयध्विका नाथाः सम्बोधौ कृतनिश्चयाः॥

सर्व्वं चैतत् कुशलमूलं परिणामयामि। सम्यक्सम्बोधौ सम्यक्सम्बुद्धवर्त्तितया परिणामनया ततो वज्राञ्जलि-

विभाव्य ॐ सर्व्वतथागतसंश्रिताः सत्त्वानां सर्व्वसिद्धयः संपद्यन्तां सर्व्वतथागताश्च मामधितिष्ठेताम्। ॐ स्वभावशुद्धाः सर्व्वधर्म्माः स्वभावशुद्धोऽहमिति उदीरयन् स्वशिरसि मुञ्चेत्। अत एव स्वभावशुद्धाः सर्व्वधर्म्मा विमोक्षात् विघ्नोपशमो भवति इति नात्र सन्देहः कार्य्यः। प्रोक्तविकल्पप्रबन्धाद् विद्यान्।

तदनु स्वहृच्चन्द्रे अकारोद्भवहृदयं स्फुरदमितमयूखं विन्यस्य सर्व्वधर्म्मनैरात्म्यं भावयेत्। तेभ्यः स्वहृदयाक्षरेभ्यो रश्मिमेघान संस्फार्य्य तत् सम्पश्येत् स्थिरचलान् सर्व्वभावान्। हालाहलरूपं निष्पाद्य विचिन्तयेत् तत्रैवं प्रवेश्य मायोपमं सकलं जगदित्यवगच्छन् आत्मानं हालाहलरूपं—

शशाङ्ककोटिसंस्पृष्टं जटामकुटधारिणम्।
सितारविन्दनिर्भासं नीलकण्ठं त्रिनेत्रकम्॥
महापन्नगसमुद्भूतरक्तपद्मोपरि स्थितम्।
रत्नाचलगुहान्तःस्थं व्याघ्रचर्म्म(ाम्बर)सुवाससम्॥
पर्य्यङ्केन समाधिस्थं(स्थितं) चतुर्भुजविराजितम्।
कुण्डिकाक्षधरं वीरं अमिताभकृतशेखरम्॥
त्रिशूलमूर्द्धखट्वाङ्गं कुलिकावज्रयष्टिकम्।
चिन्तयेत् तस्य वामेन दक्षिणेन कपालकम्॥

कुसुमपरिपूर्णं कुलिकं च क्षतफणं भगवन्तमवलोकयन्तम्।

ततः पञ्चाङ्गविन्यासं मुद्राभिर्मन्त्रसंहताभिः कुर्य्यात्। उत्तानभाजो करयोर्निबन्धपार्श्वे चञ्चलतया शिखायाः पर्व्वद्वितीयं खलु संस्पृशेत्। न्यस्येत तालौ करपार्श्वतश्च मूलमुद्रेयम्।

अस्या एव तु मुद्रायास्तर्ज्जन्या विपरीततः ।
वेष्टयित्वा च तालाभ्यां अवष्टभ्य शिरो भवेत् ॥
इमामेव न्यसेत् मूर्द्ध्नि विपरीतप्रयोगतः ।
शिखा भवति तस्यैव हालाहलनिषेविनः ॥
पृथग् मुष्टिद्वयं बद्ध्वा मध्यमे कृतशृङ्खले ।
तारे सूचौ च तालौ च पार्श्वतः कवचो भवेत् ।
विक्षिप्य तालतामेव कल्पयेदस्त्रकर्म्मिभिः ॥

तारा तर्ज्जनी, तालोऽङ्गुष्ठः, धाराऽनामिका, मध्या शिखीति पर्य्यायः । अथासां मुद्राणां मन्त्रा भवन्ति । ॐ सः स्वाहा हालाहलहृदयः । ॐ ज्वलिनि स्वाहा शिरः । ॐ प्रज्वालनदीपाय स्वाहा शिखा । ॐ अघ्याय स्वाहा कवचः सर्व्वाङ्गे । अनन्तशक्तिगर्भा फट् अस्त्रं करद्वये । तदेव स्वयमेवाहं आर्य्यहालाहल इत्यहङ्कारवानात्मानं हालाहलं भावयेद् यावत् खेदो न जायते । सति च खेदे स्वहृच्चन्द्रे स्वज्वालहुंकारं विन्यस्य तन्मयूखावभासिनि च पर्य्यन्तेषु मन्त्रेषु—

मन्त्राक्षराणि विन्यस्य कुर्य्यात् जपं समाहितः ।
हृदयं वा जपेन्मन्त्रं मालामन्त्रमथापि वा ॥
हृन्मन्त्रकोटिजप्ते तु मालाया लक्षजापया ।
सर्व्वथा तस्य सिध्यन्ति सम्पत्तिश्चाधयोऽखिलाः ॥
यावदिच्छं जपं कृत्वा भावनामपि शक्तितः ।
क्षमयित्वा ततो नाथं प्रेषयेत् मूलमुद्रया ॥

अथ पटविधानेन भगवन्तमाराधयितुमिच्छति तदा पटे पूर्व्वोक्तरूपं लक्षयेत् इत्ययं पटविधिः ।

द्वितीयं कथ्यते—

सुवर्णवर्णं यदि वा त्रिनेत्रं
भुजद्वयोपेतसुनीलकण्ठम्।
रत्नाचलस्थं सुसमाहितं तनुं
हलाहलं पिङ्गलजटं लिखेच्च॥
आक्रान्तपादौ (पुच्छौ) वसुनीलरूपा-
वङ्गगतोद्दण्डकृतस्वकायौ।
पार्श्वद्वये नाथमुदीक्षमाणौ
लिखेच्च सर्पौ पुरतः कपालम्॥
पुष्पैर्विचित्रैः परिपूर्णमेतत्
पदद्वयं हस्तद्वयं समन्तात्।
(प्रमाणमेतत् कथितं जिनेन)
अधस्तु जानुस्थितधूपहस्तो
निवेशनीयः खलु साधकोऽत्र॥

अतोऽन्यतमपटं प्रसार्य्य प्रातरेवापतितगोमयेन मण्डलकं कृत्वा मूलमुद्रया मन्त्रसहितया आवाहयेदभिनयेन पटाकृतौ पञ्चाङ्गन्यासं च कुर्य्यात् पूर्व्वोक्तविधिभिरेव मुद्राभिः समन्त्रसहिताभिः। ततो मूलमुद्रयैव पञ्चोपचारेण मानसीभिश्च पूजाभिः सम्पूज्य भगवन्तं सम्बोधयन् मुद्रामुपदर्शयेत् कन्यशृङ्खले(ला) वा सन्धितारापृष्ठे निवेशेतां। शिखाधाराविधिः यौ तर्ज्जन्यौ कृतसूचकौ। ॐ विस्फुलिङ्गाट्टहासकेशरि इति मन्त्रः। ततः पूर्व्वोक्तरूपमात्मानं विचिन्तयेत्। तद्रूपरहितो ध्या नवस्तं पूर्व्ववत् मालामन्त्रं चयोदश वारानुच्चारयेत्। मण्डलकगोमयेन व्याधिं प्रलेपयेत्। षण्मासैः सर्व्वव्याधयः

प्रशाम्यन्ति। अथवा लक्षमेकं जपेत्। सर्व्वाशापरिपूरिणोऽत्र न कार्य्या विचारणा। तत्रार्य्यमार्य्यहालाहलहृदयमन्त्रः। नमः सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वेभ्यो महापुरुषर्षभेभ्यो नमः आर्य्यावलोकितेश्वर-महेश्वर-महास्थामप्राप्त-आर्य्यमैत्रेय-समन्तभद्र-आर्य्यवज्रपाणिप्रभृतिभ्यो महाबोधिसत्त्वप्रभृतिभ्यो नमस्कृत्वा भगवन्नार्य्यावलोकितेश्वर तव—

हृदयमावर्त्तयिष्यामि सर्व्वकामप्रसाधनम्।
अभ्यर्थ्यं सर्व्वभूतेभ्यो भवमार्गविनाशनम्॥

तद्यथा। हे बोधिसत्त्व प्रियबोधिसत्त्व महाबोधिसत्त्व हे हले आर्य्यावलोकितेश्वर परममैत्रचित्त हितचित्त महाकारुणिक कुरु कुरु महाविद्येति धुरु धुरु धराधर चलेन्द्राचल नमस्तेऽस्तु ह्रीः सर्व्वसत्त्वाभयप्रद हरिहरिहरिवाहनोद्भव भवाभव भवानघ कुरु कुरु कुरु कुरु घुरु घुरु सुरु सुरु मुरु मुरु चुरु चुरु सुप्रमादितामलविमलमूर्त्ति आर्य्यावलोकितेश्वर महाकारुणिक कृष्णाजिनधर अक्षधर दण्डधर जटामकुटावलम्बितप्रलम्बधर मल मल कल कल चल चल तल तल नल नल फल फल हुलु हुलु हुलुल हलाहल हो बोधिसत्त्व महाबोधिसत्त्व नमस्तेऽस्तु हूँ हूँ हूँ कुरु कुरु हृदयमनुस्मर समयमनुस्मर जातिमनुस्मर इदं मे कार्य्यं कृतमनोरथं मे परिपूरय स्वाहा। प्रणवं च सर्व्ववदिति।

इति पुण्यजनः सर्व्वो भूयाद् हालाहल इति।
अहं च मञ्जुघोषः स्यां जगदाशाप्रपूरकः॥
आबोधि मञ्जुघोषस्य पादाम्बुजरजोरसा।
प्रज्ञापालितनाम्नायं कथितः पद्मभृद्विधिः॥

॥ आर्य्यहालाहलसाधनं समाप्तम्॥
